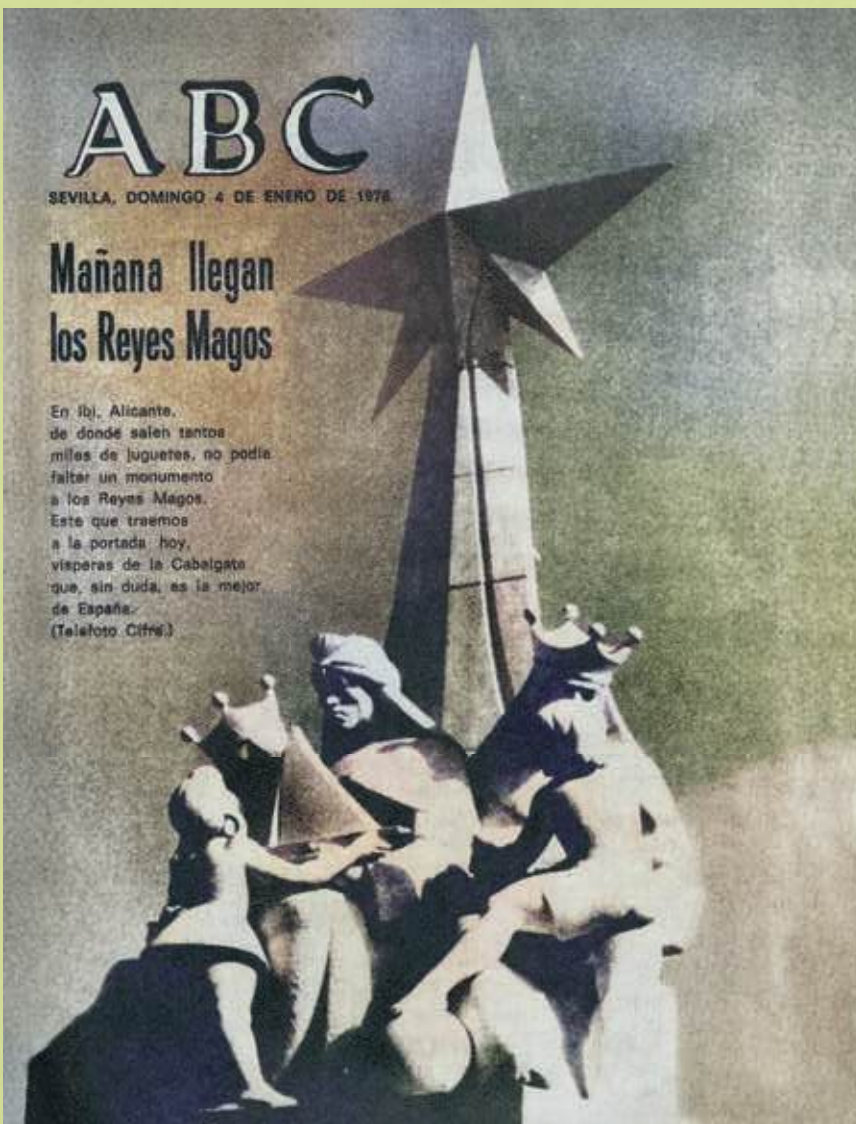


# ABC

SEVILLA, DOMINGO 4 DE ENERO DE 1976

## Mañana llegan los Reyes Magos

En Ibi, Alicante,  
de donde salen tantos  
miles de juguetes, no podía  
faltar un monumento  
a los Reyes Magos.  
Este que traemos  
a la portada hoy,  
visperas de la Cabalgata  
que, sin duda, es la mejor  
de España.  
(Telefoto Cifra.)



# *Enfarina't*

LLIBRE OFICIAL DE LES FESTES  
D'HIVERN D'IBI

Número 20 · Desembre 2024 - Gener 2025

## TAULA DE LES FESTES D'HIVERN D'IBI



Cartell anunciador del Ball del Virrei. Lean Comunicaciones.

Regidoria de Festes i Tradicions de l'Ajuntament d'Ibi, Col·lectiu de Vestidores i Pentinadores, Taller de Música Castell Vermell d'Ibi, Associació Reis Mags d'Ibi, Arxiu Municipal d'Ibi, Grup de Danses d'Ibi, Dansà de Fadrins, Dansà de Casats, Sonet d'Ibi, Enfarinats, Monitors, Oposició, Vocals i AFIBI

### ENFARINA'T

#### Revista Oficial de les Festes d'Hivern d'Ibi 2024 - 2025

Edita: Ajuntament d'Ibi. Regidoria de Tradicions - Dipòsit Legal: A 787-2012

Coordinació de la revista: Carlos Asensio Alal, María José Martínez Tribaldos, Joan Josep Sarrió i Aznar i Vicente Tamarit Ruíz.

REVISIÓ LINGÜÍSTICA: Eva Galera Verdú

Disseny, maquetació i direcció d'art: Estudio ARILO

Foto portada: Periòdic ABC - Fons Municipal de l'Arxiu Municipal d'Ibi

“Les fotos, textos i dibuixos d'aquesta revista no podran ser reproduïts, ni total ni parcialment sense el permís previ dels seus autors”.  
L'Equip de Redacció no se'n fa responsable de les afirmacions emeses pels autors dels articles.

# Índex Enfarina't

Cartell de les Festes d'Hivern d'Ibi 2024 - 2025 .....	2
Saluda de l'Alcalde d'Ibi, Sergio Carrasco Martínez .....	3
Guanyadors dels Concursos de Tapats 2023 .....	4-5
Saluda de la Regidora de Festes i Tradicions d'Ibi, Aitana Gandía Vidal .....	6-7
Saluda de l'Alcalde de Festes d'Hivern, Rafael Miró Peidro .....	8-9
Pregó de les Festes d'Hivern d'Ibi 2023-2024. M <sup>a</sup> Teresa Cabrera de Santos .....	10-15
"El monument dels Reis Mags complix 50 anys". M <sup>a</sup> José Martínez. Arxiu Municipal d'Ibi .....	16-21
"El Ball del Virrei en el Teatro Flora". Carlos Cremades .....	22-23
"Que no pare aquesta festa! (2 <sup>a</sup> part)". Dansà de Casats 2023 .....	24-25
Dansà de Fadrins 2023 .....	26-27
Dansà de Casats 2024 .....	28-29
"Compromís i Tradició". Dansà de Fadrins 2024 .....	30-31
Enfarinats .....	32-33
"Recepta per a les Festes d'Hivern". Oposició .....	34-35
"Una experiència personal". M <sup>a</sup> José Abellán. Col·lectiu de Vestidores i Pentinadores .....	36-37
"La magia de les Festes d'Hivern". Alfonso Gallego. Taller de Música Castell Vermell d'Ibi .....	38-39
"Cançoner de la Terra". Sarri .....	40-41
"El Betlem de la Teixereta". Centre Excursionista Amics de les Muntanyes d'Ibi .....	42-43
"Dos balls d'Ibi. Dos balls de les Festes d'Hivern". Grup de Danses d'Ibi .....	44-47
Asociación Amigos de las Ermitas de Ibi. Beatriz Valero .....	48-49
Saluda del President de l'Associació Reis Mags d'Ibi, Vicente Tamarit Ruíz .....	50-51
"Aurelio López Azaustre, escultor con estrella". Francisco J. Canales "Azaustre". .....	52-55
Premis del I Concurs de Fotografia Associació Reis Mags d'Ibi - 2024 .....	56-59
Herald 2024. Bene Ripoll. ....	60-61
"La ilusión supera a la realidad". Patges Reials 2024 .....	62-63
"La nostra contribució per a fer un món millor". Reis Mags d'Orient 2024 .....	64-65
"El cuadro de la Adoración de los Reyes Magos". Carlos Cremades .....	66-67
Esdeveniments de la Festa .....	68-73
In memoriam .....	74-75
La festa en el record .....	76-77
Programa d'actes de les Festes d'Hivern 2024 - 2025 .....	78-83
Cartell Guanyador del VIII Concurs de Cartells de la Cavalcada dels Reis Mags 2025 .....	84



Cartell anunciador de les Festes d'Hivern d'Ibi 2024-2025.  
Lean Comunicaciones.

# *Saluda*

DE L'ALCALDE D'IBI



*Sergio Carrasco Martínez*

És un plaer dirigir-me a tota la ciutadania en esta nova edició de la revista Enfarina't, en la qual, com cada any, celebrem i compartim la riquesa de les Festes d'Hivern, que tant signifiquen per a les nostres arrels i la nostra cultura i tradició iberuda.

Ens preparem per a viure intensament les festes més folklòriques, una celebració que arranca amb el Pregó i el tradicional Bateig de Santa Llúcia, i que omplirà els carrers d'Ibi d'alegria i tradició fins a la nit màgica de Reis. Festes que són el reflex de l'amor pel nostre poble i els nostres costums, transmesos de generació en generació.

Molt conegudes fora d'Ibi, pels nostres emblemàtics Enfarinats, amb els quals regna la sàtira i eixa boja batalla de farina i ous que omplin de color i humor el nostre poble, les Festes d'Hivern reflectixen l'essència de les nostres arrels festives i el compromís d'Ibi amb el manteniment dels seus costums. Clar exemple d'elles és la difusió i promoció de les danses tradicionals representades, any rere any, pels balladors i balladores, fadrins i casats, Reis i Virreis... sense els qui no seria possible dur-les a terme i als quals he d'agrair, com no, el seu amor i respecte per les nostres tradicions, junt al Castell Vermell i el Sonet, i totes les persones involucrades en la festa.

Vull convidar als veïns i veïnes d'Ibi a que s'animen a participar i formar part dels diferents actes dins de les Festes d'Hivern, perquè estes visquen, cresquen i romanguen sempre. I per a totes aquelles persones que encara no les han viscut de prop i no han experimentat la màgia de participar com balladors o balladores, us anime a fer-ho en pròxims anys, serà una experiència realment meravellosa. No hi ha millor manera de sentir l'esperit d'esta festa que sent protagonistes!

Visquen les Festes d'Hivern d'Ibi!  
Visca Ibi!

**Sergio Carrasco Martínez**  
*Alcalde d'Ibi*

# *Concursos De Tapats 2023*



*Premi individual al millor Tapat otorgat pels Enfarinats.  
28/12/2023. Fotografia de Vicent Pérez Belda.*



*Premi al millor grup infantil de Tapats otorgat per la Dansà del 2023. 30/12/2023. Fotografia de Vicent Pérez Belda.*



*Premi al millor grup adult de Tapats otorgat per la Dansà del 2023. 30/12/2023. Fotografia de José Esteve.*



*L'Alcalde d'Ibi entrega el poder a l'Alcalde dels Enfarinats.  
Fotografia de José Esteve.*



*La pista plena al Ball del Virrei.  
Fotografia de José Esteve.*



# *Saluda*

## DE LA REGIDORA DE FESTES I TRADICIONS D'IBI



*Aitana Gandia Vidal*

*V*ull començar estes paraules recalcant la importància per al poble d'Ibi que té el manteniment de les tradicions i la cultura, i la rellevància de poder comptar amb la participació ciutadana. És fonamental que la festa pugui nodrir-se de l'esperit de la gent, de la seua energia, dels seus aplaudiments i del seu somriure, perquè d'esta manera romandran sempre vives i podran avançar, evolucionar i seguir mantenint l'essència que tant estimem.

Enguany, estem d'enhorabona! Arriben les Festes d'Hivern i tenim una dansa espectacular. Totes ho han sigut els anys anteriors, per descomptat, però amb els temps que corren i com que, de vegades, costa de transmetre a les noves generacions, que la d'enguany siga una dansa de fadrins i casats tan nombrosa, és realment una sort. Gràcies a tots ells i elles per tirar-se endavant i fer-les possibles. Vos desitge que les gaudiu molt, sabeu com són d'especials.

Volem sentir el que sentien els nostres avantpassats a l'hora d'organitzar les festes; les primeres vegades d'uns balls que tenim la sort de ballar hui en dia, gràcies a tantes persones; eixos preparatius amb la vestimenta, eixos detalls que han anat afegint-se amb el pas del temps. Traslladat a hui en dia, em pareix un autèntic luxe poder reproduir-ho i intentar sempre viure-les amb eixa emoció que sentim en escoltar els tocs del tabal, de les xaramites i les notes del Sonet.

Convide a tot el poble d'Ibi i a les persones que ens visiten durant eixos dies a que s'apropen a viure els actes. Endinsar-se en ells és aprofundir en la nostra identitat com a poble i conèixer la nostra personalitat. Uns dies que comencen amb la part més folklòrica i acaben amb l'arribada dels Reis Mags d'Orient a Ibi, on la màgia i la il·lusió de menuts i majors es desborda pels carrers. Un tresor que tenim a Ibi i que no podem deixar de gaudir amb tots els sentits.

Per molts anys de Festes d'Hivern! Ens veiem al carrer!

**Aitana Gandia Vidal**

*Vicealcaldessa i tinenta d'alcaldede  
Festes i Tradicions de l'Ajuntament d'Ibi.*



*La dansa de fadrins de 2023.  
Fotografia de José Esteve.*



*Els Tapats ballant les Danses.  
Fotografia de José Esteve.*

# *Saluda*

## DE L'ALCALDE DE LES FESTES D'HIVERN

*Rafael Miró Peidro*



*Els tapats infantils jugant amb l'alcalde de festes, Rafa Miró, moments previs a entrar al rogle a ballar. Fotografia d'Armando Guillem.*

**B** Vull agrair a totes les persones que em van donar suport i em van ajudar a exercir la meua labor, deixant-me un grat record del primer any en este càrrec.

A la dansà de fadrins que em van fer sentir en moltes ocasions un d'ells, d'eixa colla de jòvens que transmeten felicitat i ganes de festa.

A la dansà dels casats, felicitar-los pel seu comportament i respecte, transmetent-nos l'orgull que se sent de ser ballaors i ballaores d'una dansà.

Vestidores i pentinadores, sempre disposades i apunte per a exercir la vostra labor, disculpeu-me per alguna pressa, però el temps i els horaris manen en la festa, mil gràcies per la gran labor que feu.

Enfarinats i oposició, agrair-vos la vostra correcta participació, com sabeu, sou part essencial d'esta festa.

Reis Mags i paqueters, es diu que d'il·lusions estem fets, però vosaltres aconsegiu que eixes il·lusions es facen realitat.

A l'associació Reis Mags pel seu 50 Aniversari del monument, estic segur que els actes previstos per a tal efemèride estaran a l'altura de tan magne esdeveniment.

Al sonet i Castell Vermell, gràcies per la perseverança i bon fer del vostre treball, per acompanyar a les dansaes en tots els actes.

Taula d'hivern, continuar treballant per mantindre les nostres tradicions i folklore el més autèntic possible a com es recorda d'antany.

Dansà 2024, desitjar-vos que gaudiu al màxim d'enguany, tant casats com fadrins, serà un grat record que perdurarà per sempre i passàreu a formar part de la història del Ball del Virrei.

A tots els responsables de les Festes D'hivern, gaudir de la mesura que es puga i que Santa Llúcia ens acompanye.

**Rafael Miró Peidro**

*Alcalde de les festes d'Hivern*



*Comitiva amb la pregonera de les Festes d'Hivern d'Ibi, Maite Cabrera, arribant a l'Arxiu Municipal.  
Fotografia de Vicent Pérez Belda.*



*La pregonera en el balcó de l'antic ajuntament d'Ibi en el moment de donar fi al seu pregó.  
Fotografia de Vicent Pérez Belda.*

# *Pregó Festes d'Hivern* *2023-2024*

M<sup>a</sup> TERESA CABRERA DE SANTOS

*B*ona nit a tots i a totes.

Quiero empezar diciendo que estoy muy agradecida y feliz de poder estar esta noche aquí con vosotros para dar comienzo a Les Festes de d'hivern en torno a Santa Llúcia. Quiero hacerlo en representación de todos los miembros de la Taula de Festes, que este año celebra cuarenta años de su nacimiento y se merecen un reconocimiento público por su dedicación y su buen hacer en todos estos años.

La Taula de Festes ha trabajado arduamente y se ha implicado desde sus inicios para potenciar estas festividades, profundizar en ellas y rescatar numerosos detalles que se habían perdido con el tiempo.

Desde que fue creada trabajé 20 años con ellos y colaboramos estrechamente, aprendiendo mucho en el proceso.

Siempre he creído que la cultura no debería ser un ámbito cerrado, sino que tiene que impregnar todos los aspectos de la ciudad, desde el urbanismo hasta los servicios, el deporte y los movimientos vecinales. Que la cultura esté en todas partes es fundamental para construir una ciudad progresista y solidaria. Por eso debemos trabajar con plena convicción para que así sea.

En 1983, llegué a la concejalía de Cultura y Tradiciones con toda la ilusión de contribuir a reforzar esta área del Ayuntamiento. Llegué con la edad, la ilusión y la fuerza suficientes para trabajar de forma entregada. Consideré mi primera obligación, y era mi deseo, colaborar con las personas y los grupos sociales del área que se me había encomendado, entrar en contacto con ellos y conocer de primera mano sus objetivos y necesidades.

Por tanto me reuní también con aquellos que protagonizaban Les Festes D'hivern.

Reuní formalmente a Casats y Fadrins, Enfarinats, Grupo de Danzas, Rondalla, Charamiters (que en aquel momento eran sólo el Sr. Ripoll y sus hijos) y al director de la Casa de la Cultura, Pepe Arroyo Tripiana, que aportaría todo el apoyo logístico y organizativo. También fueron fundamentales Joan Josep Sarrió, Sarri y Paco Esteve, conocedores y estudiosos profundos de la Festa, que siempre han estado ahí con su acertado asesoramiento. Más tarde, cuando creamos y pusimos en funcionamiento el Archivo Municipal, se añadió su archivera, M<sup>a</sup> José Martínez Tribaldos, quien proporcionó valiosísimos datos históricos.

Inmediatamente fui consciente que la reunión de estos grupos no podía ser esporádica, que tenía que tener una solidez en el tiempo, que debían estar coordinados permanentemente y colaborar de forma estrecha si queríamos que esta tradición tan nuestra tuviera su mejor gestión y desarrollo.

Cómo no referirme en este momento a todas y a todos los que ya no están entre nosotros y a los que recuerdo con muchísimo cariño y cuya contribución fue tan importante para que las fiestas sean hoy las que son.

Siempre he pensado que estas festividades están estrechamente relacionadas con nuestro devenir histórico y con el comienzo de la existencia de nuestro pueblo. Por eso, os pido que dejemos el presente por un momento y realicemos un ejercicio de imaginación, no de invención.

Volvamos cinco siglos atrás, al siglo XVI, cuando Ibi era solo un lugar, a lo sumo una alquería y asistíamos a una aventura apasionante: el nacimiento de un pueblo.

Acababa de producirse la derrota de las Germanías, un movimiento valenciano en tiempos de Carlos I y que coincidía con el movimiento de los Comuneros en Castilla, una revuelta social contra el poder feudal de la nobleza por parte de gremios y del campesinado.

Derrotadas las Germanías los vecinos de Jijona, que habían sido muy activos en este movimiento, tuvieron que huir y algunas familias se refugiaron y desplazaron al Lloc d'Ibi.

Así nació la incipiente sociedad ibense. Les costaría mucho conseguir su propia identidad, pero este grupo de familias creció y desarrolló un fuerte sentido de pertenencia y comunidad.



*Autoritats, pregonera, familiars i president de l'Associació de Reis Mags d'Ibi desplegant el cartell anunciador de la Cavalcada de Reis Mags d'Ibi 2024. Fotografia de Vicent Pérez Belda.*



*L'alcalde, Sergio Carrasco, fa entrega del pergami commemoratiu a la pregonera de les Festes d'Hivern d'Ibi 2023-2024, Maite Cabrera. Fotografia de Vicent Pérez Belda.*

# *Pregó Festes d'Hivern 2023-2024*

Sería largo de contar pero poco a poco, habían roturado campos, marcadas eras, adcentado caminos, una tarea agotadora para crear un pueblo gobernado por sus vecinos y dueños de sus decisiones, y así consiguieron que Ibi no fuera sólo un lugar sino un núcleo habitado y habitable.

A lo largo del siglo XVI, se sucedieron compras y ventas de este lugar, y los habitantes de Ibi lucharon constantemente por lograr su autonomía y construirse como un “nosotros” con identidad propia. Pusieron todo su empeño para ampliar el pequeño espacio de San Salvador, construyendo una iglesia que les llevó grandes gastos, trabajos y gestiones, construyeron las ermitas de Santa Lucía y San Vicente, hasta lograr que la autoridad eclesiástica elevara a parroquia a San Salvador y poder realizar en ella todo el culto logrando así la independencia eclesiástica de Castalla.

Su determinación sirvió también para que Felipe II declarara Universidad a aquella colectividad, consiguiendo en el siglo XVII la definitiva emancipación, tras concederle la condición de Villa Real, es decir, de perteneciente al Rey.

Aquellas gentes habían pleiteado por tener sus propias autoridades, habían tomado una decisión formar una comunidad propia, ser dueños de sus propias decisiones y organizar sus propias vidas. Voluntad y tesón de formar un lugar propio y diferenciado.

Cuando leemos todo lo que aconteció en aquellos años vemos como en el día de hoy se representa por los Enfarinats la lucha por la toma del poder... como es representada la figura del mostassaf que comprobaba medidas, pesas y calidad de productos multando a los que no cumplían. La recogida de dinero que tantos quebraderos de cabeza dió a aquellos primeros habitantes del Lloc d'Ibi...

Podríamos seguir hablando de este interesante devenir histórico, pero no conviene alargarse.

Os he llevado hasta el siglo XVI porque siempre me ha parecido ver una innegable conexión entre estos momentos que acabamos de recordar de los comienzos de Ibi y nuestras fiestas de invierno.

Pensad... Enfarinats, Oposició, Tapats, Ballaors... La toma de posesión simbólica del nuevo gobierno local por els Enfarinats, la nueva justicia, el acompañamiento dels Tapats (cubiertos para no ser reconocidos) y, finalmente, el traspaso de la autoridad al rey de danzas. Todo un recuerdo y símbolo de lo acontecido en el S.XVI.

Incluso la alegría que inunda el Carrer Les Eres a las 5 de la tarde, cada 28 de diciembre, rememora la alegría por los logros obtenidos por aquellas gentes. Cuando el sol se pone por detrás de la cúpula de la Iglesia de San Salvador, celebramos la esencia del nacimiento de Ibi y el traspaso del poder al rey de danzas.

Hasta el nombre de Ball del Virrei nos retrotrae a aquella época.

El Virrey es un cargo que se nombra por primera vez en Valencia en este siglo XVI después de la derrota de las Germanias, en el caso de Valencia Virreina, Germana de Foix.

Me produce cierto escalofrío y admiración cómo después de cinco siglos persiste en el inconsciente colectivo y es reflejado en nuestras tradiciones el comienzo de nuestra colectividad.

Volvamos a nuestro tiempo.

Les Festes d'hivern han organizado desde siempre los quehaceres de nuestro querido pueblo, marcando desde las diferentes labores del campo a la recogida de la nieve en los emblemáticos pous de neu. Una nieve que, transformándose en helado, ofreció oportunidades de desarrollo, y llevó a los ibenses por medio mundo y que estas Fiestas los reciben cuando vuelven del trabajo del verano. Posteriormente, una industria juguetera que también en estas fechas concluye su campaña de producción.

Y así ha sucedido con toda nuestra realidad ibense, hasta ser hoy mucho más que un pueblo juguetero. Una sociedad sincronizada con estas fiestas; y ellas, a su vez, acompasadas con la realidad actual

En la sinfonía de Les Festes d'hivern encontramos también un testimonio elocuente de la adaptabilidad de las gentes de Ibi, siempre con capacidad para abrazar el cambio, sin perder su esencia.



*L'alcalde, Sergio Carrasco, el regidor de Festes i Tradicions, Joan Josep Sarrió i la pregonera, Maite Cabrera.  
Fotografia de Vicent Pérez Belda.*



*Grup amb autoritats, pregonera i l'equip de coordinació de la revista Enfarina't 19, 2023-2024. Carlos Asensio, M<sup>a</sup>José Martínez, Sergio Carrasco, Maite Cabrera, Joan Josep Sarrió, Eva Galera i Vicente Tamarit.  
Fotografia de Vicent Pérez Belda*



# *Pregó Festes d'Hivern 2023-2024*

En los 40 años que han pasado desde la constitución de la mesa, todos los grupos que la componen han experimentado un gran desarrollo, y su trabajo y buen hacer han llevado a esta tradición a una notable expansión. Un esfuerzo que ha conllevado un aumento muy significativo del deseo de participar en las fiestas.

En los 20 años que tuve el honor de presidirla, se llegó a tener una lista de espera de 9 años para los jóvenes que deseaban ser fadrins, lo que llevaba a muchos de ellos a apuntarse a edades muy tempranas, ante el temor de haberse casado antes de que llegara su turno.

Hoy es un buen día para que todos aquellos que componen o han compuesto la Mesa reciban todo nuestro agradecimiento.

Els casats y els fadrins han contado con el apoyo del Grup de Danses para prepararlos, enseñándoles bailes y tradiciones hasta en sus detalles más pequeños y valiosísimos. Junto a ellos, las peinadoras y vestidoras, siempre tan entregadas, que han trabajado sólo a cambio de perpetuar la Fiesta. Recordamos también con todo el cariño a aquellas que ya nos dejaron.

¿Qué decir dels xaramiters, que han pasado de ser literalmente cuatro a ser hoy un pilar fundamental de la vida musical de Ibi? O de la rondalla de la Banda de Música, que acompaña a los grupos participantes, desde la mañana hasta la madrugada del Ball del Virrei, en unos días en los que todos desearían alargar la noche eternamente.

No puedo concluir sin volver a referirme a los maravillosos 20 años que todos y cada uno de estos grupos me regalaron. 20 años en los que fui testigo de su buen hacer y su entrega incondicional. 20 años en los que siempre sentí su apoyo y su buena disposición.

Compartimos decenas de reuniones productivas y cordiales, que siempre llegaron a buen puerto, y tengo que decir algo importante, esta Mesa siempre estuvo formada por personas de muy distinta posición política jamás esa diversidad se interpuso entre nosotros, ni fue impedimento para trabajar por el bien común.

Nada nos desvió de nuestros objetivos, siempre decidimos con unanimidad en un ambiente relajado y enriquecedor y si la Mesa ha permanecido 40 años, que hoy celebramos, es porque fue un acierto constituir la y es porque se ha dedicado siempre a mejorar su objetivo: Les Festes d'Hivern.

Gracias, pues, a todos ellos, por ayudar a mantener con nuestros antepasados el cordón umbilical del que hablaba al principio. Un vínculo invaluable que conecta a los jóvenes con la rica historia de sus antepasados. Al compartir estas experiencias, les proporcionamos las llaves de un tesoro cultural que enriquece sus raíces y fortalece la identidad colectiva de Ibi. Conocer la historia de un pueblo es dar sentido al porqué del hoy.

En cada generación, tenemos la oportunidad de agregar un nuevo capítulo a esta historia colectiva, asegurando que las futuras celebraciones sean tan ricas y significativas como las que vivimos hoy.

Avivar el recuerdo nos ha servido y nos servirá para seguir cohesionando nuestra sociedad, evitando errores del pasado (si es que los hubo), y fomentando unas relaciones entre la ciudadanía y la cultura que sirvan para mantener una comunidad coordinada y creativa a la que nos sentimos orgullosos de pertenecer.

Y aquí estamos, en un Ibi que empezó siendo un pequeño lugar y que, después de tantos siglos, se ha convertido en una ciudad que aspira a ser cada día más acogedora y solidaria.

Una ciudad que sigue pudiendo contar con personas y grupos culturales que aman su historia y que trabajan y se afanan incansablemente para que sigan vivas nuestras tradiciones. Personas y grupos culturales que conforman La Taula de Les Festes D'hivern, y gracias a quienes cada año gozamos en mayor medida de estos días de frío e ilusión.

Gracias a ellos y a ellas, una vez más, el "Rei farà festa".

Bona nit i bones festes.

# EXPOSICIÓN

# 50

## AÑOS

### MONUMENTO REYES MAGOS



Ajuntament d'Ibi



**DEL 13 DE DICIEMBRE DE 2024  
AL 31 DE ENERO DE 2025**



**DE LUNES A VIERNES  
DE 08:00H A 15:00H**



**ARCHIVO MUNICIPAL**

ARCHIVO MUNICIPAL • PLAZA LES CORTS, 1 • T. 96 655 27 26 • ARCHIVO@IBI.ES

*Cartell de l'Exposició del 50 aniversari del monument del Reis Mags d'Ibi.*

# *Arxiu Municipal d'Ibi*

“EL MONUMENT DELS REIS MAGS COMPLIX 50 ANYS”

M<sup>a</sup> JOSÉ MARTÍNEZ TRIBALDOS

*A* principis dels anys 70, quan a Ibi està plenament consolidada la indústria joguetera, s'acorda l'alçar un monument homenatge al món de la infància i la il·lusió personificat en els tres Mags d'Orient.

L'any 1972, durant una de les reunions per a organitzar la cavalcada de l'any La Comissió dels Reis Mags d'Ibi, presidida per Eduardo Paya, va encarregar una sèrie de projectes optant per la proposta que va presentar l'escultor granadí Aurelio López Azaustre.

“Fueron varios los intentos para buscar un escultor que materializara la idea; un comercial destinado a Andalucía, el Sr. Lisarte conocía al escultor de talla, el Sr. López Azaustre, al que se le pidió que le trasladara el proyecto.

El escultor vino a Ibi por primera vez el 14 de septiembre de 1972 y se reunió con el alcalde, el Sr. Angel Brotons, con varios miembros de la Comisión de los Reyes Magos, entre ellos su presidente D. Raimundo Payá Moltó. En la misma, mostró varias fotografías de sus obras, indicándoles el proyecto que se quería realizar, quedando en aquella reunión en que confeccionaría una maqueta partiendo del mismo.”

En el mes de Junio de 1973 la maqueta estaba hecha y la presentó en Ibi el 26 de septiembre de 1973, reuniéndose la Comisión de RRMM al completo bajo la presidencia del Sr. Payá Torro y el Sr. Alcalde y el Primer teniente de alcalde el Sr. Picó Martínez. En la misma López Azaustre mostró su maqueta y se estudió el emplazamiento de la misma calculándose que en la plaza de San Vicente estaría el lugar idóneo; e incluso se trasladaron a la plaza los señores Peydró Verdú, Guillem Verdú y el sr. López y lo consideraron el más adecuado”, en aquella època ocupada només per un xicotet jardí que delimitava una illa central en esta.

“En esta primera reunión ya se habló del precio del monumento y se concretó que oscilaría entre los 3 millones de pesetas para piedra artificial y 5 millones para piedra natural. Se hablo de varias fórmulas de pago y se acordó abonar de momento al Sr. López por la confección de su maqueta, 100.000.- ptas.

Tras esta reunión por parte del Sr. Alcalde se propuso hacer las gestiones ante las entidades locales para poder conseguir la financiación de esta obra.

Por su parte la Comisión decidió que el pago de la misma y las cantidades a pagar por cada empresa correspondía ser llevado por la Sección Económica del Sindicato local del metal, por lo que se elevó el escrito informando sobre el particular finalizando las gestiones de la Comisión de Reyes Magos”

L'ajuntament va participar des del primer moment amb el projecte, es tractava d'una proposta d'interés general i que representaria a la indústria joguetera i amb ella a tot el poble.

Mentres l'autor continuava treballant en el seu taller del barri del Zaidín a Granada, a l'ajuntament es prenen decisions que anaven a afectar la posterior expansió del municipi, es tractava de la urbanització de la zona de Caseta To darrere de la prolongació de l'actual avinguda de la Pau.

Al mateix temps s'obria un expedient d'obra municipal per a alçar una font monumental i crear una plaça en la qual s'instal·laria l'escultura.

ANÉCIDOTE DOCUMENTAL: Aurelio López Azaustre. Escultor (1.921-1.988)

Documento nº 112: Contrato para la realización del Monumento a los Reyes Magos. 28 Alicante, 24 de febrero de 1974.

De la Villa de Ibi, a veinticuatro de febrero de mil novecientos y setenta y cuatro...
RESUMEN
Yo, don Aurelio López Azaustre, escultor de edad, de nacionalidad española y vecino de Alicante, calle de Chocor, número once, calle grande, letra B.
Y de otro, don ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ, Jefe Alcalde/Presidente del Ayuntamiento Ayuntamiento de la Villa de Ibi, Alicante, facultado por el acuerdo municipal para celebrar en dicho acto, y don ROBERTO SÁIZ TRINIDAD, como presidente de la Comisión de Reyes Magos, y una representación, aceptada por dicho ayuntamiento.
Ambos partes comparecientes se convienen en plenas libertades legales para celebrar y
DICE
1.º Que en virtud de la Municipalidad de la Villa de Ibi y de la Comisión de Reyes Magos, se contrata, en el lugar que se acordará, con el Sr. Aurelio López Azaustre, un compromiso a realizar el monumento de Reyes Magos, que será ejecutado en el lugar que se designe.
El Sr. don ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ, en cumplimiento a realizar el monumento de Reyes Magos con los siguientes
CONDICIONES:
1.º El Ayuntamiento de la Villa de Ibi y la Comisión de Reyes Magos encargan a don ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ la realización de un monumento a los Reyes Magos, que será ejecutado en el lugar que se designe.
El señor don ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ, acepta el encargo que se le hace y se compromete a ejecutarlo.
2.º El precio establecido es el de SEISCIENTOS MIL MILANOS MILANOS CINCO MIL MILANOS (600.000,000.- pesetas).
3.º El pago se hará en cantidad de cincuenta de los siguientes plazos:
PRIMERA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de septiembre del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
SEGUNDA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de octubre del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
TERCERA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de noviembre del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
CUARTA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de diciembre del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
QUINTA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de enero del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
SEXTA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de febrero del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
SEPTIMA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de marzo del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
OCTAVA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de abril del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
NOVENA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de mayo del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
DÉCIMA.- 100.000,000.- pesetas, que el señor ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ recibirá de la Comisión de Reyes Magos, en fecha veintidós de junio del presente año, con carácter de anticipo del monumento.
El Sr. don ANSELMO DOMESTICO MARTINEZ, acepta el encargo que se le hace y se compromete a ejecutarlo.

Contracte de l'Ajuntament d'Ibi i l'artista Aurelio López Azaústre per a la realització d'un monument dedicat als Reis Mags d'Orient. Fons de l'Arxiu Municipal d'Ibi.



Vista del monument en els terrenys de la Caseta Tono que es veu al fons.

lamiento de estas esculturas en el censo de faltantes de este Ayuntamiento, propues- ta que fue aceptada, acordándose efec- tuar a los citados directivos en el lu- gar.
Resumen
Por la Alcaldía, se informa ampliamente a la Corporación de la gran impresión que le ha producido el monumento de los Reyes Magos que se está realizando por don Aurelio López Azaustre de Jauja. Según se ha podido comprobar en la reciente visita realizada a dicho taller, en la que fue acompañado por el Sr. Soriano, y asegurando que para el mes de di- ciembre próximo estará ubicado el lugar que en su día se designó.
A petición del Comité Cultural de Serriales (Sección Jubilados), se ofreció contribuir con un donativo de once mil pesetas a la fiesta homenaje a los jubilados que tendrá lugar el día ocho del actual y a la que deberá suya representación municipal como en años anteriores.

Punt de l'acta de la reunió de l'ajuntament en ple del 4 de setembre de 1974 donant informació dels treballs del monument. Arxiu Municipal d'Ibi (AMI) Llibre d'actes. 1974.

Retalls del "IDEAL. Diario Regional de Andalucía Oriental", del 26 de juliol de 1974, en el que informa que l'artista López Azaustre està fent un monument dels Reis Mags dedicat al joguet.

# Arxiu Municipal d'Ibi

## L'obra

L'escultura està formada per 5 blocs diferents que es realitzen amb motles trobant-se la seua estructura interna reforçada amb ferro. Detall molt interessant per a entendre el destí de l'escultura en el futur.

Per a dur a terme les figures els reis Melchor i Gaspar asseguts als costats del monument estan realitzats amb un mateix motle, els seus rostres són iguals. El rei Baltasar el va realitzar amb un model, es tracta del guineà Fortunato Okembe, un estudiant de la Universitat de Granada que va posar per a ell i el retrat de la qual està immortalitzat en el nostre rei Baltasar. El xiquet és un motle ideat per l'autor; i per a la xiqueta també va triar model amb noms i cognoms, es tracta de Sonia Toro, veïna seua i filla d'una amiga de la seua esposa.

Ultimats els treballs d'urbanització de la plaça i els d'instal·lació d'una font lluminosa el mes de desembre de 1974, el conjunt escultòric de quasi 6 tones es traslladava des de Granada fins a Ibi, on l'autor culminaria la seua obra in situ, sobre la seua font.

“El conjunto, grandioso a la vez que sencillo y lejos de artificios, buscaba acercarse a los niños, a quienes iba dedicada la obra. El monumento, ciertamente grande, en su punto más alto (la cúspide de la estrella de Belén) llegaba a medir 5 metros de altura y estaba realizado mediante piedra artificial.

La escultura fue realizada en un taller que Aurelio alquiló en Granada ex profeso para obras de gran tamaño y que era propiedad de la familia de su esposa, y contó con la ayuda de su amigo Manuel Sierra en los trabajos de vaciado.”

El dia de la inauguració l'expectació era màxima, tot el poble va acudir als actes del 5 de gener de 1975, un matí fred però lluminós de diumenge.

“Tanto Aurelio como su colaborador Manuel Sierra asistieron a la inauguración oficial del monumento, en un acto lúdico que contó con la asistencia de la población local y de las autoridades de la época, entre ellos el alcalde, Ángel Brotons, el alcalde de Alicante Francisco García, el Gobernador Civil Benito Sáez o el presidente de la Diputación provincial Manuel Monzón”.

En els reportatges fotogràfics poden veure's els característics capgrossos que acompanyen als xiquets en cercaviles durant les festes de Reis Mags.

Per a l'esdeveniment van ser convidats per les autoritats i empresaris iberuts 4 xiquets i xiquetes que van guanyar del concurs Plus-ultra i partici van participar en els actes d'inauguració.

## Urbanització de la plaça i futur del monument

En el 2007 es va presentar un projecte d'obra municipal per a convertir en per als vianants els carrers que circumdaven la plaça del monument dels RRMM.

El projecte va ser tot un èxit, encara que es va haver de sacrificar la font monumental sobre la qual s'assentava l'escultura. A més, va caldre traslladar el monument utilitzant unes grues podent-se apreciar, ja en eixe moviment, una certa fragilitat del mateix en algunes de les seues peces.

Acabades les obres es va traslladar el monument a una nova font. De nou l'aigua tornava a ser present envoltant i vaporitzant al voltant de l'escultura; element que, després de 35 anys havia anat oxidant l'estructura interna de ferro i que ara apareixia, sense poder-ho preveure ningú, totalment oxidada.

A l'agost del 2012 en uns treballs de reconeixement del monument per part d'uns tècnics i de la brigada d'obres municipals van descobrir la fragilitat d'aquella estructura en caure l'estrela amb tan sols col·locar una



*Obres de desmantellament de la font que sustentava el monument per peatonalitzar tota la plaça.  
Fotografia Arxiu Municipal d'Ibi.*



*Trasllat del monument per a les obres de conversió en zona de vianants de la nova plaça. Fotografia Arxiu Municipal d'Ibi.*



*Trencament del monument, es van veure afectades l'estrela íntegrament i el cap de la figura del rei Baltasar, a més de xicotetes fractures en la resta de la peça. Fotografia Arxiu Municipal d'Ibi.*



*El monument i peces a la Fàbrica Rico, lloc on va ser restaurat i on es van realitzar les Jornades per a conèixer la història del monument i el procés tècnic de restauració d'este. Fotografia Arxiu Municipal d'Ibi.*

# Arxiu Municipal d'Ibi

escala i intentar pujar per ella. L'estrela queia cap avant destrossant-se i seccionat el cap de l'escultura de Baltasar a l'altura del coll. El monument semblava que havia arribat a la seua fi.

Després de diversos estudis, possibilitats, alternatives, els mesos anaven passant i l'Ajuntament, responent a un clam popular va decidir restaurar el monument original.

Mentrestant en la seua plaça s'instal·lava un monument en metacrilat emulant al primitiu.

L'obra va ser traslladada a l'antiga fàbrica Rico, on els tècnics i especialistes de l'Institut Valencià de Conservació i Restauració de Béns Culturals (IVC+r) van treballar en la seua restauració.

El cap de la figura del rei Baltasar es va pegar i es va fixar introduint uns perns, a més es va cosir i es va estucar amb morter de calç les juntes i clivelles, amb la finalitat d'impedir que es filtrara l'aigua. A causa de l'impacte que es va patir contra el sòl, l'estrela va haver de fer-se de nou.

Els informes tècnics apuntaven al fet que el monument no podria ser exposat a l'aire lliure. De nou, la voluntat de tots els iberuts va fer que es prenguera la decisió que el monument es col·locara en la seua plaça.

L'operació de trasllat del monument des de la fàbrica Rico fins a la plaça dels Reis Mags va començar a les 13 hores del dijous 12 de desembre i va finalitzar a les quatre de la vesprada. Per a esta operació va ser necessària una gran grua i tècnics encarregats del muntatge i les fixacions. L'estrela que corona l'estàtua es col·locava el divendres dia 13, ja instal·lat el monument en la plaça.

## Actuacions a tindre en compte en el monument dels Reis Mags arribat al seu 50 aniversari

Consecuents als consells del restaurador, Roberto Amador, si el monumente havia d'estar a l'intemperie es proposava una sèrie de recomanacions a tindre en compte:

- Evitar l'aigua al seu voltant i moltíssim menys que li donara directament a qualsevol de les peces, com així va ocórrer des de l'última remodelació de la plaça.

- En segon lloc, que a l'escultura no es pujara indiscriminadament, ni que servira per a subjectar cap mena d'adorn que es poguera col·locar per a ambientar la plaça.

- I, finalment, que s'emportaren actuacions de revisió periòdica i de neteja de la peça per a evitar l'acumulació de brutícia i de proliferació de fongs que pogueren, de nou, perjudicar el monument.

Els iberuts van sentir una gran alegria quan el monument va ser instal·lat en la seua plaça, al nostre poble, verdaderament, li faltava alguna cosa sense els Reis Mags, només desitgem que l'escultura perdure en el temps, sempre serà record d'un segle en el qual el nostre municipi va arribar a convertir-se en el Bressol del Joguet.

Per molts anys del monument més emblemàtic del poble d'Ibi.

Bones Festes d'Hivern d'Ibi.

M<sup>a</sup> José Martínez Tribaldos  
Arxivera de l'Ajuntament d'Ibi



*Dos parelles ballant la Joteta Enganyà en el Teatre Flora. Poden ser les parelles de reis i virreis de la dansà. Fotografia de Victoriano Moltó.*



*Grup dels components de la dansà de fadrins, als anys 60. Fotografia de Victoriano Moltó.*



# El Ball del Virrei en el teatro Flora

CARLOS CREMADES MARCO

Son escasas las fotografías e imágenes que en Ibi tenemos del desaparecido Teatro Flora. Por ello, creo que es interesante dar a conocer un cuadro (óleo sobre lienzo de 60 x50 cm.) pintado por Rafael Miró Sanjuán en el año 1986 titulado: "El ball del Virrey en el teatro Flora".

En él, están representados, ataviados con el traje tradicional, los bailarines y músicos que realizan su cometido en el escenario del desaparecido teatro. También aparecen las elegantes columnas de hierro.

Y lo hago en esta revista "Enfarinats", que desde hace años viene ocupándose de la historia y desarrollo de las danzas que tienen lugar en nuestro pueblo durante los días navideños.

El teatro Flora inició su andadura a finales del siglo XIX. Estaba ubicado en la plaza de la Iglesia, aunque la entrada principal estaba enfrente de "la Casa Gran" (actual Museo de la Fiesta) haciendo esquina con la desaparecida calle de la Trinidad. Comunicaba interiormente con el Casino. Tenía un aforo reducido pues la población de Ibi sería aproximadamente de cuatro mil habitantes. En el mismo tuvieron lugar múltiples actividades (conferencias, juegos florales, actos políticos, representaciones teatrales y sesiones de cine). Tenía anfiteatro y palcos, siendo el ambiente muy acogedor. Su constructor y propietario fue Tomás Jover Valls, al que llamaban en Ibi "Tomás, el de Flora". Desde su inicio se llamó así en recuerdo de su madre: Florentina Valls. A través de la prensa de la época podemos constatar que en el año 1899 ya se representaron obras teatrales en el mismo.



*"El Ball del Virrei al Teatre Flora". Oli sobre tela de Rafael Miró Sanjuán. Es representa una parella de fadrins ballant probablementement una Malaguenya o un Fandango de Dos.*

El autor del cuadro es Rafael Miró Sanjuán. Su obra pictórica no es amplia pero tampoco es escasa. Debe ser conocida por el pueblo de Ibi. Sus lienzos recogen, minuciosamente, múltiples detalles que para muchos pasarían desapercibidos. Gran destreza en la utilización de los colores. Los personajes y objetos representados son muy reales y de gran perfección. Consigue que sus cuadros sean excelentes obras de arte.

Aunque son muy variados los temas que ha cultivado, puede decirse que buena parte de sus creaciones están dedicadas al paisaje y rincones de nuestra Villa así como a escenas de sus costumbres y tradiciones.



*Grup de la dansà de casats de l'any 2023 al peus de l'escala de l'ermita de Santa Llúcia.  
Fotografia de la dansà.*



*Grup de dones de la dansà de casats de l'any 2023 en el carrer les Eres. Fotografia de la dansà.*

# Dansà Casats 2023

## QUE NO PARE AQUESTA FESTA! (2ª PART)

Com vam comentar en l'escrit de la Revista de l'any 2023, finalment vam fer Dansà, perquè com deia el títol, "Que no pare la Festa!" i eixa va ser la nostra intenció quan vam decidir eixir com a Dansà.

Comencem els assajos la penúltima setmana d'octubre sis parelles i mitja. L'última d'octubre vam tindre la fortuna de fitxar a un atrevit ballador, amb molta experiència i que ja venia ensenyat. Era Enrique Pastor.

La Dansà estava formada per set parelles: Ramón i Tere (Reis); Javi i Rosalía (Virreis); Enrique i Eva; Josevi i Ester; Nacho i Reme; Luis i Eli i Vicente i Marina.

No és un número ideal per a fer els cuadros dels balls, però era el que hi havia.

Tan sols vam assajar cinc dies abans d'arribar al dia del "estreno", el dia de Santa Llúcia. Els assajos, dirigits com en la Dansà del 2022, per Sarri i María Jesús, eren prou més relaxats i més divertits, perquè els balls, més o menys, ja ens els sabíem.

Com en totes les Dansaes que han eixit any rere any, els balls que més ens costaven, ja podeu imaginar-vos quins eren: El Fandanguet Rodaet (repetir-ho fins a deu vegades!) i La Joteta Agarrà (aquest ball un poc menys). Això sí, els altres balls tots a la primera! L'experiència és un grau.

Va arribar el dia de Santa Llúcia i d'eixe dia volem destacar dos fets: el primer, que en la carrera dels Casats es van infiltrar dos Casades que van voler reivindicar, que elles, igual que després feren les Fadrines, també es veien capacitades per competir pel pernil; i el segon fet, va ser, que "les andes" de la imatge de Santa Llúcia, havien sigut canviades i aquestes eren més fàcils de portejar (des d'aquí donar les gràcies a l'Alcalde de les Festes d'Hivern, Rafa Miró).

Arribem als dies grans de les Festes d'Hivern, el 28 i el 30 de desembre i els nervis apareixen malgrat l'experiència acumulada de l'any passat.

El 28, dia dels Casats, tot gairebé perfecte excepte alguna pèrdua de memòria d'algú que no vullc anomenar (¿?), en un parell de balls.

El 30, dia dels Fadrins, ja va resultar prou millor, perquè els nervis ara es tocava a ells i molt bé van quedar.

Resumint, ha segut una Dansà de Balladors i Balladores molt valents i valentes, perquè tots sabem l'esforç que comporten els assajos i la feina de preparar tota la roba de les Balladores, però front això, ens va moure el sentiment, que encapçala aquest escrit, de què "No pare aquesta Festa". És la festa del nostre poble, molt entrançable i sobretot molt divertida, on es fan amics per sempre.

Acabem amb un desig del nostre Rei en el seu discurs: "No les deixeu perdre mai aquestes Festes d'Hivern".

A tot el poble d'Ibi vos desitgem unes Bones Festes d'Hivern i a les Dansaes de Casats i Fadrins, que les disfruteu tant com ho vam disfrutar nosaltres.



*La dansà de fadrins el dia de Santa Llúcia a la porta de Sant Pere de la parròquia de la Transfiguració del Senyor. Fotografia de la dansà.*



*La dansà de fadrins en el Ball del Virrei. Fotografia de la dansà.*



*Moment de la carrera per a la proclamació del rei i la reina de la dansà de fadrins en la qual van participar, per primera vegada les fadrines. Fotografia de la dansà.*



*La dansà de fadrins el dia de Sant Pasqual. Fotografia de la dansà.*



*El pregó de la dansà de fadrins o de la burreta en el mercat nadalenc d'associacions. Fotografia de la dansà.*

# Dansà Fadrins 2023

**A**quí estamos, casi un año después, para hacer un resumen de lo que vivimos como dansà de fadrins del 2023. En la página de la izquierda podéis ver la fotografía de nuestra comida en la fiesta “pasada por agua” de San Pascual, que como explicamos en el artículo del 2023, únicamente tuvimos el apoyo del cocinero y camareros, que junto con nuestra vuelta a la 1:30 de la mañana, empezaba fuerte nuestro año.

Nada fue fácil. Nosotros no nos conocíamos, y la mayoría no sabíamos que era salir como dansà en las fiestas de invierno, y el compromiso que trae para ensayar todo el año y asistir a todos los actos. Parejas para completar hasta última hora, cuando no era una, era otra que hasta mediados de diciembre hubo movimiento. La mayor parte de los ensayos fueron con tres parejas por culpa de los trabajos y obligaciones además de que no teníamos local para ensayar y teníamos que buscarlo cada semana.

Sin embargo, nunca olvidaremos lo que conseguimos para estas fiestas. Uno de nuestros objetivos era acercar las danzas y tradiciones a todo el pueblo, y destacar que las fiestas son para todos y hacer ver que cualquier persona es válida para formar parte de ellas. Para conseguirlo, en febrero fuimos al IES La Foia e hicimos un taller en las jornadas de convivencia, aprovechando para que la gente joven, que es la que tiene que tomar el relevo de estas fiestas, no se olviden de sus tradiciones. Aquí conseguimos dos componentes más para nuestro grupo.

El 22 de agosto, día internacional del folclore, reivindicamos la propiedad del baile y las tradiciones con la grabación de un vídeo en el cerro de Santa Lucía, que podéis encontrar en nuestro instagram @dansafadrins2023. El baile puede hacerlo cualquiera, se puede bailar mejor o peor, tener más o menos dinero, lo que no se puede hacer es del baile su propiedad, porque es de todos. Por eso tenemos el derecho de hacerlo como queremos, y más aún cómo podemos, aún más, cuando el baile forma parte de unas fiestas y tradiciones, todo el mundo debe poder disfrutarlo.

Llegan las fiestas, y el primer acto que hicimos fue el acto de la Burreta el 16 de diciembre, que aprovechamos el sábado del mercado solidario de navidad para promocionar y ensalzar este acto, aunque no teníamos todavía rey y virrey, siendo un problema para quién manda en estas fiestas. Considerábamos que como ya había pasado el pregón de las fiestas, se daban por comenzadas. Además, al realizar el acto más pronto y no a media noche, nos permitió hacer más ambiente en el pueblo.

Al día siguiente, el día de Santa Lucía, fue un gran día en el que el grupo de fadrins se hace de notar y demostramos que sí hay grupo unido y que sigue adelante. Empezamos con los avances para las bailadoras, que corrieron en la carrera de Santa Lucía con los bailadores. ¡Cómo lo disfrutamos todos juntos! Se lo recomendamos a todo el que pueda, porque nos reímos muchísimo y podemos recordarlo todos. Además, les fadrines también le regalaron al bailador una pieza de turrón en el acto de la Pesaeta, haciendo a la mujer participe de todos los actos. Ese día reivindicamos también la posibilidad de adaptar la vestimenta a la personalidad y posibilidades de cada uno, pero siempre con los elementos que definen al festero como es la capa, sombrero y el mantón. Por otra parte, la reina y el rey pasan a tener un papel más igualitario, luciendo una corona ambos, y leyendo su discurso en el balcón del ayuntamiento juntos, escrito de propia mano, que dejó a todo el mundo emocionado. En la comida, la virreina y el virrey también fueron nombrados ambos, por la reina y por el rey respectivamente.

Y ya vienen los últimos días, muchos actos, mucha fiesta, muchos nervios y muchas ganas de llevar todo el trabajo que hemos hecho durante todo el año, y valió la pena. Rey, reina, virrey y virreina dejaron a todo el mundo boquiabierto en el baile en medio del polideportivo, al igual que todo el grupo unido, que defendimos todos los bailes. Teniendo en cuenta el complicado año para ensayar, sumando a nuevos balladors sin nociones del baile a principios de noviembre. Fue una experiencia, en cuanto a amistad y unidad de grupo, que la recomendamos a todo el mundo, porque con todo lo vivido y luchado, hemos creado una muy buena amistad. Los amigos juntos podemos con todo #dansàunidajamássevencida.

Son unas fiestas muy bonitas, que deberían dejar de ser negocio para unos pocos, y tener más en cuenta al pueblo, porque las tradiciones siguen en el tiempo gracias a todos los ciudadanos que participan de forma voluntaria, con el único fomento de disfrutar de las tradiciones y la continuidad de las mismas. Pensamos que ser muy estrictos con los bailadores y bailadoras no hace más que provocar rechazo hacia las fiestas.

Queremos agradecer como no, la valentía que han demostrado y todo el tiempo que han estado practicando algunas mujeres de la dulzura para dejarnos perfectamente vestidas y dignas para disfrutar al máximo posible los días de nuestras fiestas. A las peluquerías Nani y Kaste por practicar en su tiempo libre aunque no se hiciera los cursillos de peinar, y hacernos los peinados como toca. Si no fuera por vosotras, nos habríamos quedado todas las chicas toda la mañana en cola para arreglarnos, y gracias a ello pudimos ir a almorzar y a realizar la visita al barrio de Sant Miquel con nuestros compañeros. Además, queremos agradecerles que aun sabiendo a qué se exponían, quisieran ayudarnos y formar parte de las fiestas y tradiciones de nuestro pueblo. También agradecer toda la ayuda y apoyo de amigos y familiares de toda la dansà de fadrins, sin vosotros no hubiera salido adelante. Por último, agradecer al fadrí més casat de la dulzura tanto por ayudarnos con los ensayos como por habernos acompañado en todo lo que hemos necesitado y salvado de algunas situaciones complicadas.

Pd. Y QUE HABLEN...!



*Grup de la dansa de casats reunits per a assajar els balls tradicionals d'Ibi. Fotografia de la dansa.*



*Els grups de Casats i Fadrins 2024 junts i celebrant el dia de Sant Pasqual. Fotografia de la dansa.*

# Dansà Casats 2024

*F*arà aproximadament un any...

Xics i xiques, que ens han cridat per a eixir l'any que ve en la dansà de casats!

Què? Com? I això?

- Que no vos recordeu que vam enviar la carta!
- Quina carta? En serio?
- Com t'ho dic!
- Calla dona ... I ara què fem? Si no mos recordem de ballar!

... i el silenci es va apoderar de la situació.

Així començà la Dansà de Casats de 2024,

Ningú recordava ja que havíem enviat, en 2016, la sol·licitud per a participar de nou en les Festes d'hivern de 2023, esta volta com a casats, és a dir, 20 anys després d'haver format la Dansà de Fadrins de 2003. L'efemèride no ens ha coincidit, però el compromís és ferme.

Encara que ha passat molt de temps i amb algunes baixes, tornem a agafar l'orgull i la responsabilitat de mantindre les tradicions del nostre poble.

Amb moltes ganes i amb la participació de nous companys, hem format esta dansà amb la intenció de fer festa i mantindre les Festes d'hivern del nostre poble; festes que fan molt especial el Nadal a la nostra localitat.

El pregó, Santa Llúcia, dansa al carrer, tapats i enfarinats; què més es pot demanar per a acompanyar els dies de Nadal? Doncs, la presència i participació de tot el poble i forasters que venen a gaudir de les nostres tradicions. Per això, des d'ací convidem a que tot el món ens acompanye en estos dies tan especials per als iberuts, tant al carrer les Eres com al Ball del Virrei i participen activament en tots els actes.

Voldríem agrair a la Taula d'Hivern, el sonet, pentinadores i vestidores així com a tota la gent que, desinteressadament, col·labora amb el manteniment de les festes d'hivern i de les tradicions del nostre poble, part molt important de la nostra identitat. Especial agraïment als nostres mestres, Àlex i Sonia, que al llarg d'aquest any estan fent un gran esforç en ensenyar-nos de nou a ballar i aconsellant-nos en tot i, per descomptat, a la nostra Dansà de Fadrins, amb els que portem tot l'any de germanor.

Esperem que, després de tant esforç, el dia de Santa Llúcia coronem al nostre rei i des del balcó de l'ajuntament proclame fort i alt ... El rei fa festa!

Bones festes a tots

## DANSÀ CASATS 2024

### **Rei i Reina:**

*Carlos Navarro García i Leticia López Pastor*

### **Virrei i Virreina:**

*Diego Tripiana Virgillito i Vanesa López Pastor*

### **Acompanyants:**

*Héctor Torrente Pastor i Mari Carmen Navarrete González*

*Iván Torrente Pastor i Sandra Garrote Sempere*

*Jaime Juárez Miralles i Aurora Roque Cerdá*

*Martín Bonillo García i María del Mar Simón Rodríguez*

*Santi Domenech Segura i Lucía Domenech Segura*

*Faustino Navarro Sánchez i Cintia Gisbert Sánchez*

*Jorge Brotons Soldado i Paloma Hernández Picó*

*Carlos Sanchís Morán i Amparo Hernández Picó*

*Damián Monllor Arques i Cristina Tortosa Gil*

*Jose Valls González i María Sanjuán Pérez*





*El grup de la dansa de fadrins celebrant el dia de Sant Miquel. Fotografia de la dansa.*



*El grup de la dansa de fadrins celebrant el dia de Sant Pasqual. Fotografia de la dansa.*



# Dansà Fadrins 2024

## “COMPROMÍS I TRADICIÓ”

**A** Volem començar agraint tot allò que som als nostres avantpassats, pares, germans, veïns a tota la gent implicada amb la il·lusió i l'orgull de teixir els lligams que ens fan ser i sentir com a poble. Vam ser aquells xiquets que a les escoles començaren a interpretar els seus primers balls en tallers escolars, quan a penes eren conscients de si mateixos. Ara, sent ja no tan xiquets, fem front al compromís que adquirirem anys arrere al conèixer que no hi havia ningú per ocupar el lloc de “Fadrins” en 2024.

Dit i fet, companys, sense adonar-nos, estàvem pegant la volta i començant a conèixer de primera mà que els balls tradicionals són molt més que un conjunt de moviments o ritmes. Són el vehicle mitjançant el qual es transmeten valors, històries i sentiments que connecten el passat amb el present i reforcen la nostra identitat.

És peculiar, però aquest és el primer any que la dansà té un número impar de components. Ens referim a Carlos, el nostre mestre, que ha passat a ser un més de nosaltres, que amb implicació i paciència ha conseguit que, els díhuit balladors i balladores, aprenguérem a ballar. Però no no només això, també ens ha fet entendre que formem part activa d'eixes tradicions que conformen la nostra història com a poble.

Sempre amb un somriure, els assajos anaven més enllà del fet de ballar, mostrant-nos del seu arxiu balls en desús, de diferents pobles i comarques del país valencià, vídeos inèdits dels nostres avantpassats o contant-nos històries úniques.

Això sí, a cadascun dels assajos no faltaven les seues indicacions de mestre, les correccions perquè seguïrem el ritme de la música, alçarem els braços i, fins i tot, bonegons en alguna que altra ocasió. Les suades històriques, les relliscades, les caigudes, les cabotades... han estat molt presents en les hores i hores invertides en aprendre els balls, però creiem que han donat el seu fruit. I no només per haver après a ballar.

Començarem sent nou parelles d'amics, fins i tot, un del poble veí de Tibi, i acabarem formant una comunitat, no només entre nosaltres, sinó també amb els Casats, amb qui hem compartit llargs i esgotadors assajos a l'Horteta o al pavelló de les monges, que culminen en dinars, sopars o en una festa que dura cinc vegades més. Quan vius una experiència així, festes com Sant Miquel o Sant Pasqual prenen un nou significat, i qualsevol excusa és bona per passar un dia únic.

Per fi tocava debutar davant de la gent, ballar sota mirades atentes totes aquelles pasaes que creiem impossibles d'executar de manera coordinada. La dansà pels barris arribava en juliol com un gerro d'aigua freda, ja que no comptàvem amb això. No obstant, al ballar en cada barri al que anarem, adquiríem més confiança i seguretat, fent-nos partícips els seus veïns, compartint herbero i picaeta, del sentiment popular de la gent i de les singularitats locals que conformen Ibi.

Esperem amb una enorme ànsia el clímax del Ball del Virrei dels dos dies, però no sense abans intentar aprofitar al màxim els dies previs de la Festa de Santa Llusia, el 15 de desembre, i de la nit de Nadal, amb els tradicionals Bandos del Fadrins, actes als quals també està tot el poble d'Ibi convidat. Transmetre de nou a la gent l'esforç, l'afecte i l'amor que aquesta festa ens ha donat a nosaltres, enfortir els llaços amb les nostres arrels i fer-los permanents i, sobretot, assegurar que les futures generacions també tinguen un lloc viu del qual sentir-se orgulloses.

Per acabar, dir que si preguntàrem a aquells xiquets innocents que veïen a familiars o veïns ballar, o que practicaven les danses en tallers escolars: “Què espereu de les danses?”, estem segurs que no arribarien a fer-se una idea del camí, tan màgic i il·lusionant, d'aprenentatge que ens ha brindat aquesta festa.

Defensar les nostres tradicions és defensar la nostra pròpia identitat, el dret a existir com a poble amb les nostres pròpies formes d'expressió i els nostres costums únics. Quan formem part, com balladors o espectadors, de les danses del nostre poble, estem reivindicant el nostre lloc en el món, una declaració d'intencions que podem fer possible entre tots i totes el dia 28 i 30 de desembre al poliesportiu d'Ibi.

### DANSÀ FADRINS 2024

#### Rei i Reina:

*Javier Cremades i Paula Martínez*

#### Virrei i Virreina:

*Carlos Mariel i Sara Pastor*

#### Acompanyants:

*Jaume Martínez i Maria Mira  
Miguel Ángel Martínez i Maria Donoso  
Pepe Berenguer i Maria Guillem  
Carlos Latorre i Carmen Cantos  
Javi Arenas i Maria Arnedo  
Pau Chorro i Esther García  
Jordi Chorro i Estela Valls*



*Enfarinats de bon matí dirigit-se a la presa de poder de l'Ajuntament.  
Fotografia de Paco Martos.*



*Alguns elements dels Amantats:  
llibre de bàndols, barret i manta.  
Fotografia del grup d'Amantats.*



*Batalla dels Enfarinats i l'Oposició.  
Fotografia de José Esteve.*

# Enfarinats d'Ibi

NO SÓN NOMÉS DOS DIES

**A**rriba el 27 de desembre, a això de les nou, bàndols dels amantats.

Al matí següent, dia 28 de desembre, presa de poder i batalla \*dels \*enfarinats. Farina, ous i cohets.

Tot encaixa, tot en el seu temps. Festes d'ivern.

Però darrere d'eixos dos dies, hi ha tot un any de treball, complicitat i il·lusió.

Tot un any.

Comencem amb el primer acte oficial que coincidix amb la \*romeria a sant pasqual, on el divendres celebrem el sopar acompanyats de les nostres parelles. Blusó, mocador i sobrero. Pa, tomaca, oli, pernil i vi.

Segon acte oficial: mig any i bateig.

La finalitat d'este acte que té lloc a prinsipis d'estiu, és oficialitzar i donar la benvinguda als nous membres de la família enfarinada.

Esmorzar i tot seguit ens desplaçem al nostre santuari (la pileta), on el excelentíssim sr. Alcalde dels enfarinats, pel poder que li atorga el càrrec, bateja i beneïx als nous enfarinats, otorgant-lis veu i vot en la nostra família. Obligatori l'ascabusò. Dinar i fi de l'acte.

Arriba l'estiu i cessem l'activitat fins a despres de festes de moros i cristians.

A prinsipis d'octubre, reprenem les nostres reunions setmanals que tenen lloc en la nostra seu oficial, per a començar a preparar els bàndols dels amantats i demes actes a celebrar durant els \*festes d'\*ivern.

## **Dia 27**

Tercer acte oficial: sobre mig dia, lliurament de la " invitació del alcade de demà al alcade de hui".

Una xicoteta delegació dels enfarinats es persona a l'ajuntament per a entregar-li a l'alcalde civil la invitació oficial a participar en la festa i servix també d'advertiment , ja que demà serà destituït del seu càrrec mitjançant un colp d'estat. "Agarrat que vé curva".

Quart acte oficial: els bàndols dels amantats

El mateix dia , a aoxò de les nou de la nit, els amantats es preparen per a llegir els bàndols. Els temuts i anhelats bàndols. Solen durar entre 10 minuts i un quart d'hora damunt del camió, però heu de saber, que cadascun d'ells porta una preparasió de dies i fins i tot setmanes. Però val la pena invertir tant de temps en una cosa que penes dura uns minuts. És molt gratificant, i des de ací, expressem el nostre mes sincer agraïment a totes aquelles persones que estimen i senten els festes d'ivern, i acudixen any rere any, ploga, neve o faça fred, a escoltar "el que "hui és dirà, només hui s'ascoltarà" i gaudir un rato amb les rimes i ocurrències d'estos personatges, que no fan una altra cosa que expressar amb una visió molt particular, de tot lo que ha esdevingut durant l'any, protagonitzat per persones i institucions.

Només amb escoltar els vostres riures, val la pena el treball realitzat.

## **Dia 28**

Quint acte oficial: batalla dels enfarinats

A les set del matí, mudats com a margallons, ens reunim en el nostre punt de trobada. Esmorzar , maquillatge i emprenem camí a l'ajuntament per a donar el colp d'estat i prendre el comandament, des que isca el sol fins que comense la dansa.

Mai és facil. Tenim al poble que es rebel·la en forma d'oposició a la justícia nova. Batalla d'ous farina i petards.

A la fi de febrer, té lloc l'ultime acte oficial. El "sopar de les dones", on elles son les protagonistes absolutes d'este últim acte amb el qual donem per conclòs l'any enfarinat.

No són només dos dies.



*Moments de la batalla, un membre de l'Oposició amb "la munició" dels coets.*  
*Fotografia d'Eduardo Arrillaga.*



*Moments festius de la batalla d'ous i farina de l'Oposició amb els Enfarinats.*  
*Fotografia d'Eduardo Arrillaga.*

# Grup de l'Oposició

## “RECEPTA PER A LES FESTES D’HIVERN”

**P**er a fer esta tradicional recepta, original de la vila alacantina d'Ibi, capital de la indústria joguetera, i que és típica de cada 28 de desembre, en primer lloc agafarem uns ous, sobre unes 12.000 unitats aproximadament, i si estan podrits, millor que millor.

A aquestos li afegirem un poc de farina, al voltant de 600 quilograms més o menys, i amb això tindriem la base, però seria imprescindible afegir prèviament una dosi de bogeria, esta que siga abundant; un bon grapat d'humor, pot ser irònic, satíric, sarcàstic, etc., el que més us agrade, i si són tots i cadascú, doncs millor; i per damunt de tot ganes de gaudir i divertir-se.

Ho mesclem tot i ho fem en una era, pots incloure una presó si t'apetix, i deixar que brollen les escaramusses, les entremaliadures, les batalles, fent oposició als enfarinats.

I per a posar la cirereta en el partís, inclourem en la recepta uns coets borratxos, sobre uns 100 quilos de pólvora, encendrem la metxa i a fer màgia, espurnes, colors, fumeres...

Però abans de fer la recepta has de tindre una cosa molt important en compte, qui no vulga pols que no vaja a l'era.

Signat,

**L'Oposició**



*Logo de l'Oposició.*



*Lliurament de diplomes per part de l'Alcalde d'Ibi, Sergio Carrasco, a les dones que han participat en els cursos 2024 organitzats pel Grup de Danses d'Ibi i la Taula de les Festes d'Hivern d'Ibi.  
Fotografia del Grup de Danses d'Ibi.*



*Vestidores i pentinadores preparant a les balladores.  
Fotografia del Grup de Danses d'Ibi.*

# *Col·lectiu de Vestidores i Pentinadores*

## UNA EXPERIÈNCIA PERSONAL

**E**ste any tinc la sort d'escriure la meua experiència com a vestidora, els moments viscuts i un poc de la meua història.

Com ja sap la majoria de gent que em coneix, la meua família ha estat sempre molt arrelada al món de les danses, tant ballar, cantar, com tocar.

Des que era molt jove em feia molta il·lusió ballar, sobretot quan anava a veure les actuacions del grup de danses a la casa Gran. Però per unes coses i altres, mai vaig tindre l'oportunitat de poder fer-ho.

Quan ja vaig tindre a la meua filla, des de ben xicoteta la vaig apuntar a ballar, fins que ja va ser més major i va entrar al grup de danses.

Després d'uns anys, es va apuntar a una dansa i em va dir que anaven a fer-se uns cursets per a aprendre a vestir, a fer trenes i sombreros i als quals volia que fora perquè poguera fer-li tot i tindre-ho de record.

Sense pensar-ho molt em vaig apuntar. A mesura que anaven passant els dies i anava aprenent més coses, més m'agradava. Gaudia molt veient com tot allò que em semblava impossible, anava veient la llum. El que era un simple monyo, s'havia convertit en trenes, el barret negre, s'havia omplit de color i els mantons impossibles de plegar, ja tenien els seus plecets fets.

Al cap d'un temps i després d'uns quants cursets, des del grup de danses em van dir que feia falta que anara a tirar una mà per a vestir a les balladores. Al principi hi havia molts nervis, però amb paciència i dedicació a poc a poc han anat eixint les coses. Encara queda per perfeccionar, però amb il·lusió i constància tot arribarà.

Gràcies a la il·lusió de que ballara la meua filla, i la il·lusió d'ella que m'apuntara als cursets, he complit un somni, pertànyer al col·lectiu de vestidores i pentinadores.

Des del col·lectiu de vestidores i pentinadores, done les gràcies a tota la Taula de Festes d'Hivern per haver-me donat l'oportunitat d'escriure unes paraules que ixen de dins del meu cor.

Que la festa no s'acabe mai.

Les vestidores i pentinadores vos desitgem que passeu un Bon Nadal i unes bones Festes d'Hivern.

**Maria José Abellán Gómez**



*Aprenent a fer trenes en un dels cursos que organitza el Grup de Danses d'Ibi i la Taula de les Festes d'Hivern d'Ibi. Fotografia del Grup de Danses d'Ibi.*



*Foto de família dels components del Taller de Música Castell Vermell en la parroquia de la Transfiguració del Senyor i amb la Dansà de Fadrins 2023. Fotografia del Taller de música Castell Vermell.*



*Membres del Taller de Música Castell Vermell en el carrer Empedrat el dia de la Dansa. Fotografia del Taller de música Castell Vermell.*



# Castell Vermell

## LA MAGIA DE LES FESTES D'HIVERN

Las fiestas de invierno en Ibi son un espectáculo vibrante que mezcla tradición y alegría. Como músico, puedo decir que la música es el alma de cada evento, creando una atmósfera única que nos envuelve a todos.

Ibi, se llena de melodías que resuenan en cada rincón. Desde los villancicos que entonamos en las calles hasta los "pasacarrers". La música es una forma de conectar con nuestra historia y nuestras raíces. Estos sonidos nos recuerdan la importancia de mantener vivas nuestras tradiciones.

Durante las fiestas, es común ver a familias y amigos reunidos, disfrutando de la compañía y de la música. He visto cómo un simple acorde puede encender la llama de la alegría en un grupo, uniendo a personas de todas las edades.

La música en estas fiestas no solo se trata de entretenimiento; es una forma de expresar sentimientos y emociones. Cada nota refleja la alegría y el amor que compartimos con nuestros seres queridos. Como músico, siento que es un honor formar parte de esta Fiesta.

Les Festes d'hivern en Ibi son una celebración de la amistad y de la música. A medida que nos reunimos para compartir risas, bailes y canciones, recordemos que, lo que realmente importa son los momentos que creamos juntos. ¡Felices fiestas!

**Alfonso Gallego**



*Les xaramites i els tabalets del Taller de Música Castell Vermell tocant en la Dansa del carrer Les Eres. Fotografia del Taller de música Castell Vermell.*



*Mas de d'Anselmo. Fotografia de Vicente Pérez Belda.*



*Mas de Foiaderes. Fotografia de Vicente Pérez Belda.*



*Mas de Foiaderetes. Fotografia de Vicente Pérez Belda.*

# Cançoners de la terra

AMB ESTE CANÇONER DESCOBRIREM  
PARTIDES I MASOS REPARTITS  
PER TOT EL TERME MUNICIPAL D'IBI

## Partida de la Canal

De Corbó a Corbonet,  
de Foies Blanques a Barberà,  
es fan uns esglatasang,  
com una gorreta de grans

**Masos:** de la Gavarnera, l'Horteta,  
Foies Blanques, Senieta, Barret, Corbó,  
Corbonet, Camp Fred, Barberà, l'Ermita,  
Sopalmo, Terros i Torretes.

## Partida dels Carrascals

¡Ai! Carrascal, Carrascal,  
qui et veu i qui t'ha vist,  
el masos estan en terra  
i de la font l'aigua no ix

**Masos:** del Carrascal de N<sup>a</sup> Sr.del Consuelo,  
de Conxa Sello o de Verdú, del Negre o  
de Gerónimo, de Rico, d'Anselm o de Soler  
i el Corral de Martí

## Partida dels Plans

El diumenge ballarem  
en el Pla de Sant Pere,  
vorem com toquen els tocadors  
i els fadrins com ballen i beuen

**Masos:** del Pla de Félix, de Bornai, de Blaio,  
de Sant Pere, de Campaneta, de Barberà,  
de Beltrà, de Galaio, de Barretota i la Senia

## Partida de les Rambles

Masogo el de la Rambleta,  
és un llaurador de primera,  
llaura sense rella  
i bat sense era

**Masos:** Pileta, Regalo, Fuente Viva, Delicias,  
María, Marians, Cabra, Estudians, Rambleta,  
Fabriqueta i Capellani Rafael

## DES PEDIDA

"Adios" xiques del Sopalmo,  
"Adios" fadrines de Sant Pasqual,  
"Adios" al poble d'Ibi,  
que jo m'en vaig i m'en vaig.

## Partida dels Safareig

Mira si he corregut terres,  
que un dia de Deroça vaig eixir,  
vaig passar per Argamells i Ribarroja  
i en la Pelaiilla vaig parar a dormir

**Masos:** de Deroça, Deroqueta, Sanjuan  
Reconco, Ribarroja, Safareig, Safareig Nou,  
la Pelaiilla, de Perfecto, Casa Blanca, Retiro,  
Casa Nova, Venta l'Alfàs i Alfàs de Gisbert

## Partides de les Donzelles i Fernova

Els Balls de Verema  
són balls molt divertits,  
iguals les ballen en la Donzella  
que en el Ventorrillo i els Alamíns

**Masos:** del Ventorrillo de S. Antoni i del Farol  
de la Donzella de Coca, del Retor, de Rico,  
de Torisses, la Donzelleta, Alamí Nou, Alamí  
de Bellot, Fernoveta l'Alta, Fernoveta, Fernova  
la Gran i la Casa de Morret.

## Partida dels Biscois i Foiaderes

Si el meu pensament volara,  
a on aniria a parar?  
a Foiaderes o al Canyo  
i en Biscoi a descansar

**Masos:** de Biscoi, Biscoi de S. Antoni, Biscoi  
Nou, la Fabriqueta de Biscoi, la Venteta  
els Cuernos, Foiaderes, Foiaderetes  
i el Corral de Reig

## Partida de Campos i Sant Pasqual

La Partida de Campos,  
és partida principal,  
perqué es crien atmerles i olives  
i al maig, li fan festa al Sant

**Masos:** Campos de Mirasol, Capellans, l'Altet,  
Estudians, Rosendo, Nou, de d'Alt, Escaleta,  
Pindorro, Quiterio, del Rei, l'Obrer,  
Don Serafines i del Pilar

Bon Nadal – Bones Festes d'Hivern  
Sarri



*El Betlem de la Teixereta amb les figuretes dels Reis Mags creades per Olegario Bernabeu.  
Fotografia de Vicente Pérez Belda.*



*Fotografia de grup del Centre Excursionista Amics de les Muntanyes, Olegario Bernabeu  
i el Betlem de la Teixereta. Fotografia de Vicente Pérez Belda.*

# El Betlem de la Teixereta

CENTRE EXCURSIONISTA AMICS DE LES MUNTANYES D'IBI

Quan tirem la vista arrere, és quan ens adonem de com hem canviat, de com a canviat l'entorn que ens envolta, es quan ens venen els records i els pensaments de moments passats i l'anyorança de no tornar a veure a l'amic que s'ha anat “

Enguany es complix el 45 Aniversari de la Pujada al Betlem de la Teixereta, però per obra i gràcia de la maleida pandèmia, ens a trastocat el nombre oficial de pujades, que li anem a fer. I quan estem davant d'ell, com cada any, tornem a parlar de com eren les figuretes del naiximent, quan començaren. Aquelles que anaven a comprar a l'estanc de David, xicotetes perquè no pesaren molt i les comparavem amb les que tenim hui.

Sincerament, creiem que va ser una sort trobar a un artista com és Olegario Bernabeu, que any rere any, ha anat augmentant els membres del naiximent. Aquesta vegada ens va presentar als Tres Reis Mags d'Orient. Que al mes de novembre de l'any passat instalarem al costat de la Sagrada Família. Que com ja eren tants, ens va tocar ampliar l'habitable de la cova. Va ser sens dubte un esforç que van fer de bona gana, reforçant les figures perquè no se les emportaren, com va ocórrer l'any 2022. però aquest mateix any ens va sorprendre de nou, dient-nos que tenia preparada un altra figura, que ha dia de hui no coneixem. En fi, igual aquest 24 de desembre tenim un altre inquilí en la coveta.

I com cada any, també, comparem la gent que antany pujava i els qui ara anem. Recordant aquells primers quatre que van començar i ara són centenars els qui fins al naiximent s'acosten. Però per ser sincers, pensem que aquesta Pujada al Betlem, es un èxit de totes les iberudes i iberuts, res més hem de veure la pulcritud en que queda la serra, malgrat la quantitat de persones que a ella pujen. I el respecte que se li té a la Teixereta, la muntanya de tots els Ibiers.

Esperem que enguany tornem a veure'ns enfront del pesebre, cantant una nadaleta i felicitant a familiars i amics el dia de Nadal.

*Bones Festes d'Hivern*

**Centre Excursionista Amics de les Muntanyes d'Ibi**



*Grup de components del Centre Excursionista Amics de les Muntanyes instal·lant les figures dels tres Reis Mags en el Betlem de la Teixereta.*

*Fotografia de Vicente Pérez Belda.*



*Dos parelles ballant l'Aragoneseta. Destaquen la basquinya i el mantó de llana dolça de mitjans del segle XIX.  
Fotografia de Gema López.*



*Una parella ballant el Fandango de Dos, amb un faldellí vermell de principis del segle XX.  
Fotografia de Gema López.*



*Alguns sonadors de la Rondalla tocant la Jota Aragonesa. Fotografia de Gema López.*

# Grup de Danses d'Ibi

## “DOS BALLS D'IBI. DOS BALLS DE LES FESTES D'HIVERN”

**E**l Grup de Danses d'Ibi sempre ha estat relacionat directa o indirectament amb les estimades Festes d'Hivern, unes festes tradicionals, on el folklore d'Ibi està present als nostres carrers i a les mirades de xiquets, d'adults i de majors. A més, una gran part d'estes entranyables festes està relacionada amb els balls i les danses del nostre poble. Durant els dies previs a les festes, al Grup de Danses ens agrada col·laborar amb associacions i amb col·legis d'Ibi per a fer tallers, balls i divulgar què son estes festes tan importants per a nosaltres.

A més, als membres del Grup ens agrada participar en les festes com a públic i assistent als actes: vore el Pregó de les Festes d'Hivern, aplaudir la proclamació dels Reis en el dia de Santa Llúcia (i celebrar-ho ben bé al dinar de després), d'escoltar amb atenció i curiositat els bàndols d'Amantats i Fadrins, vore la batalla dels Enfarinats, ballar les Danses i la jota al carrer les Eres, passar una bona nit al Ball del Virrei ballant o tocant i gaudint d'allò que ens agrada tant, i com no, entregar la carta als Reis Mags o eixir de Pastorets en la Cavalcada. Aquells que assistim als actes i vivim la festa, ens ho passem de categoria! Des d'ací el nostre desig de que es sumaren moltes persones més a viure les Festes d'Hivern d'Ibi.

Enguany volem destinar el nostre article a una qüestió especial i que es troba relacionada íntegrament amb el Ball del Virrei. Es tracta dels dos balls iberuts que s'han recuperat durant aquest any: el Fandango de Dos i la Jota Aragoneseta. Sense dubte, l'any 2024 sempre serà recordat en l'àmbit del folklore iberut com l'any d'estos dos balls, del Fandango de Dos i de l'Aragoneseta que, des de l'oblit, han tornat a sonar gràcies a la memòria de Fina Bornay 'la Mòbila', qui junt a Rafa Verdú de la Dolça Parranda, i els antics membres del Grup de Danses, Paco Esteve i Susana Armiñana, han presentat durant l'any una recuperació a la qual nosaltres també ens hem unit en celebració. Pretenem amb aquest article donar compte d'allò que vam fer el passat 10 de novembre de 2024 al Teatre Río d'Ibi. Les següents explicacions han sigut extretes de les investigacions fetes per Tòfol Cabeza i Carlos Asensio sobre els dos balls recuperats.

El dia 10 de novembre, el Grup de Danses va presentar l'actuació “El Fandango de Dos i la Jota Aragonesa · Dos balls d'Ibi”, en la que vam incorporar estos balls al nostre repertori i vam explicar què sabiem d'estos dos balls. Per un costat, el ball de l'Aragonesa o l'Aragoneseta, es tracta d'una jota tocada habitualment pels acords Re i La, cosa que la diferencia de la jota dels Carrers que es toca per La i Mi. A l'igual que la de Carrers, l'Aragoneseta pot tindre tantes passaes com el cantador vullga, ja que els sonadors van fent tornades instrumentals, i el cantador entra a cantar quan vol. L'Aragonesa tindrà tantes passaes com cançons cante el cantador, fins que este cante la despedida. Alguns recorden que en els anys de la recuperació de les Danses, el tio León amb el violí i altres sonadors majors tocaven en els passacarrers l'Aragoneseta. Per un altre costat, Fina la “Mòbila” recorda la melodia del cant d'esta jota, ja que és filla de Vicent Bornay, el tio Mòbil, qui va ser sonaor i director del Sonet des dels anys 30.

En relació al ball, Fina expresa que consistia en que cada parella ballava agarrada i que quan el cantador cantava, cada parella feia una passà diferent, permetent fer algun moviment solt entre passà i passà. Per a ballar-la, nosaltres vam optar per incorporar passaes d'Ibi i altres de la Foia de Castalla, ja que és lògic pensar que uns maseros d'Ibi es mourien pels nostres pobles, intercanviant passaes i estils de ball.



*Ballar la Malagueña es ballar amb la mirada. Destaca el “sombrero de Pastora” i el mantó de Manila de principis del segle XX. Fotografia de Gema López.*



*Ballar el Fandango de Dos és alegre i divertit. El mantó de Manila és antic. Fotografia de Gema López.*



*El Grup de Danses d'Ibi al acabar la mostra del dia 10. Fotografia de Gema López.*



# Grup de Danses d'Ibi

Per altre costat, el Fandango de Dos és un ball de lluïment i de parella, en el que la balladora porta el ball i el ballador ha de seguir-la en els moviments i passaes que balle, al aigual que en al Malaguenya. A més, la balladora tractarà d'enganyar al ballador amb els seus moviments. Teníem dos testimonis sobre este fandango: un fullet de l'any 1952 que anunciava un Ball del Virrei amb premis per al millor Fandango de Dos i la memòria de Hilària Esteve "la Bamba", que al Pregó de les Festes d'Hivern del 2009 va explicar que ella era balladora de fandango més que de malaguenya. És així com podem saber que el fandango era un ball molt més mogut i botat que la Malaguenya.

Tot açò també ha sigut confirma't per Fina, qui recorda tocar i ballar el fandango al seu àmbit familiar. El Fandango de Dos musicalment el podem classificar dins els fandangos del sud valencià, que habitualment es toquen pels acords de La i Mi. La melodia de la passà és diferent i seguida, a diferència que la del Fandanguet Rodaet, que també es toca per altres acords. Al vore ballar el Fandango de Dos podem pensar que a aquells balladors i balladores més botejadors i que els agradara el ball fort, es decantarien per escollir el Fandango, mentre que a aquells balladors i balladores que els agradara més el ball sencios i pausat, es decantarien per la Malaguenya.

Per a que estos balls es recuperen en la seua totalitat, estos dos balls han de ser ballats per totes aquelles persones d'Ibi aficionades al ball tradicional. Es per això que esperem que la gent s'anime a ballar-los en el Ball del Virrei o en les Nits de Ball d'estiu, perquè estos dos balls no s'oblidaran mai més, si Ibi els fa seus, els balla i els gaudix. Tenim un patrimoni folklòric espectacular a Ibi: cuidem-lo! El Fandango de Dos i la Jota Aragonesa: dos balls d'Ibi que mai oblidarem!

Per acabar estes línies i davant les Festes d'Hivern, el Grup de Danses d'Ibi desitja a tots els lectors i lectores d'Enfarina't, i en especial a les Dansaes de Casats i de Fadrins, unes bones festes de Santa Llúcia, de Nadal i un felix i alegre any 2025. Que la màgia dels Nadals ens porte nous projectes i moltes bones experiències!

*Bones Festes d'Hivern*  
**Bon Nadal!**



GRUP DE DANSES  
D'IBI



*Moment de la romeria de Sant Miquel pujant al sant a la seua ermita.  
Fotografia de la Asociación de Amigos de las Ermitas.*



*Una xarrada dins de l'ermita de Sant Miquel.  
Fotografia de la Asociación de Amigos de las Ermitas.*

# Asociación Amigos de las Ermitas de Ibi

Queridos lectores de esta vigésima entrega de la revista Enfarinat, en la que numerosas entidades

de nuestra población hace que sea un libro de gran interés para toda la población y alrededores. Bien, pues en esta ocasión, esta entidad la Asociación Amigos de las Ermitas de Ibi es la primera vez que escribimos y nos gustaría mucho presentarnos en esta nueva edición que tenemos todos entre nuestras manos.

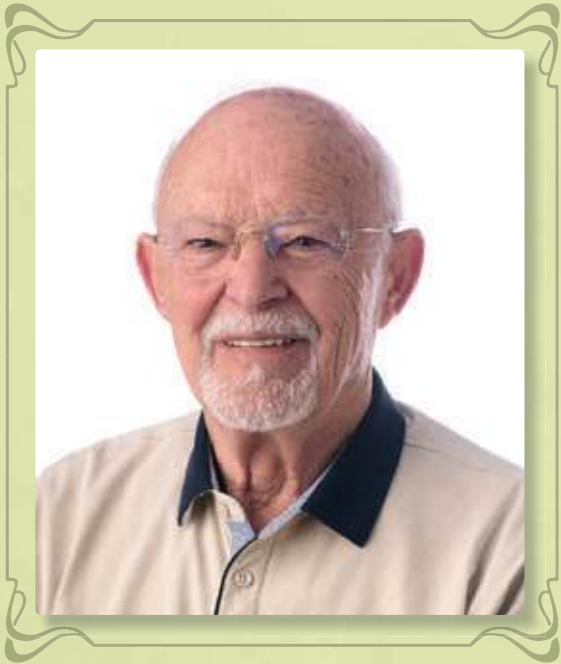
Somos un grupo de personas que siempre hemos estado preocupadas por el Patrimonio, Cultura Ibense y sobretodo Tradición y Devoción hacia estos Santos que también y aunque sean secundarios, son Patrones de Ibi, y quizás están un poco mas olvidados y mucha gente aún desconocen y quieren saber mas de ellos como son San Miguel Arcángel, Santa Lucía y San Pascual. Nuestra Asociación, se encarga de realizar muchas mas actividades entorno a las ermitas, sobre todo la de San Miguel y Santa Lucía, (ya que la de San Pascual al ser una capilla pequeña en medio del paraje y siempre esta visible al público) pero también se ara alguna actividad entorno a ella) y para que sobretodo en las que están en los cerros no solo se abran en su festividad o una vez al año si no en mas ocasiones y realizando alguna actividad entorno a ellas religiosas o alguna actividad cultural, que iremos diciendo a través de redes sociales o Radio Ibi.

Esta asociación le interesan mucho que las tradiciones de nuestro municipio no se pierdan e intentar por ello que perduren en el tiempo ya que nuestros antepasados ibenses dedicaron con mucho esfuerzo, devoción y cariño que estas tradiciones continuaran y perduraran en el tiempo y esta asociación sin duda ara que continúen e incluso intentar recuperar algunas cosas que en el tempo ya se perdieron. Esta Asociación quiere tener la llamada de atención de todos y cada uno de los ciudadanos para que acudan a visitar las Ermitas haciendo visitas para que conozcan mas a estos Santos que como hemos mencionado anteriormente, también son patrones de nuestro pueblo. Las anécdotas de cada una de las personas que subían a las ermitas, de las familias que Vivian en las casas de los Ermitaños o como esas personas que son y eran encargadas de las Ermitas como son Cesar Vidal (antiguo Campaner de Santa Lluçia, y gran colaborador) y actuales responsables como son Dolores Brotons en Santa Lucía, Víctor García, en la Ermita de San Miguel, y Ana Sarabia de la Ermita de San Pascual, hicieron y hacen (y que esta Asociación sin duda continuara haciendo y mejorando). Esto también fue lo que nos motivó a promocionarlas y cuidar de que sus Fiestas, sus correspondientes toques de campana, Tradiciones, Romerías, Cultura no se pierdan en ellas y con la ayuda del Ayuntamiento de Ibi o subvenciones poder mejorar los edificios, restaurándolos e intentar recuperar lo que una vez fue. También y con lo que aprendemos de los responsables de las Ermitas, poder realizar todas estas tradiciones e incluso mejorarlas y probar crear nuevos actos en la medida de lo posible.

Estas Fiestas de invierno empiezan en un sitio muy emblemático como es la Ermita de Santa Lucia, en la que todos los que son bailadores sentirán un gran recuerdo el día que suben en procesión con la imagen de Santa Lucia, escuchan la Santa Misa y ya con la pesaeta del Torro, la proclamació del Rei y del Virrei, Les dansaes en el carrer Constitució, El Ball del Virrey, els Enfarinats en el da dels sants Inocents, El dia de Nadal, La Nt de Cap d'any, la ilusió de los Reyes Magos con el desfile de los cabezudos, el día de la Carta y nuestra mas querida cabalgata de Reyes. Desde esta asociación Amigos de las Ermitas de Ibi, queremos animar a toda la población ibense y alrededores a que vengan a participar en cada uno de los actos de les Festes d'hivern. Tambien queremos Felicitar tanto a la Danza de los Fadrins y Casats, como a los Enfarintats y al pueblo en general que tengan unas felices Fiestas de Navidad y que los Reyes Magos de Oriente vengan cargados de ilusión, paz, amor y solidaridad al mundo entero.

La presidenta:  
**Beatriz Valero Herranz y su Junta Directiva**





Vicente Tamarit Ruíz

President de l'Associació Reis Mags d'Ibi.

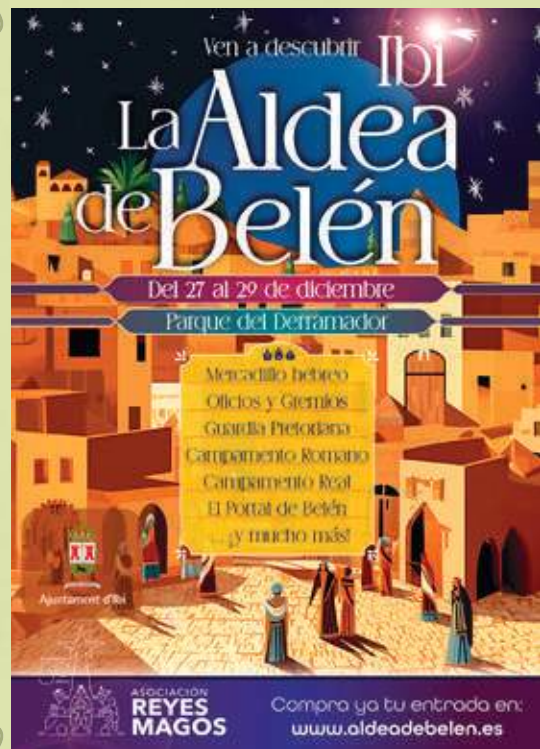


Pedro Martos

Monument dels Reis Mags d'Ibi  
en l'última reforma a la plaça.  
Fotografia de Pedro Martos.



Logo per a la commemoració del 50  
aniversari del Monument dels Reis Mags.



Cartell anunciador de "La aldea de Belén".

# El buque insignia de Ibi

## EL MONUMENTO A LOS REYES MAGOS

VICENTE TAMARIT RUÍZ



Desde comienzos del pasado siglo, la incipiente industria ibense se basaba, principalmente, en la fabricación de juguetes, no en vano se le llamó, a mediados de siglo y durante décadas, CENTRO ESPAÑOL DEL JUGUETE, porque de las manos de los ibenses salían los juguetes que, cada año en la festividad de Reyes y en muchos acontecimientos sociales, se regalaban para estas celebraciones.

Desde 1930 se viene trabajando en la Cabalgata a los Reyes Magos, regalando a los niños algunos de los juguetes que se fabricaban en la villa, por ello la Cabalgata y el juguete anduvieron juntos el camino de la prosperidad, haciendo que con nos pocos miles de habitantes pasaran en un par de décadas a convertirse en una próspera ciudad de 24.000 habitantes.

A comienzos de los años setenta y ante la pujanza de la industria, tanto la población como los empresarios y el Ayuntamiento a la cabeza, estudiaron la posibilidad de construir un monumento que perpetuase la simbología del juguete en un monumento que en cualquier parte se comprendiera nuestra pasión por el juguete y por los niños.

En 1974 se aprobó el proyecto del escultor granadino D.Aurelio López Azaustre y finalmente se decidió instalarlo el día 5 de enero de 1975 en una zona, en aquel momento despoblada de edificación, donde recaía el crecimiento natural de la población y se decidió llamar, sobre los planos municipales, Plaza de los Reyes Magos. El coste del monumento se cifró en Seis Millones de pesetas que sufragaron tanto el Ayuntamiento como los empresarios jugueteros ibenses.

Desde el primer momento esta plaza ha sido centro de atención de propios y visitantes, donde se han dejado constancia de su visita, como fue LA OPERACIÓN PLUS ULTRA patrocinada por el Banco Exterior y dirigida por el periodista y aventurero Miguel de la Cuadra Salcedo, cuyos niños, venidos de todo el mundo de habla hispana, aprendieron el significado del monumento y especialmente de los juguetes.

Otros siguieron su camino, como fue la Asociación Nacional de Belenistas, la Asociación Nacional de Fabricantes de Juguetes y asociaciones y grupos de visitantes, ávidos de contemplar esta maravilla del diseño de un símbolo que representa tan fielmente a una villa y a sus gentes y tradiciones.

En 2007 la plaza de los Reyes Magos fue objeto de una reforma integral que incluía su total peatonalización, así como el cambio del pavimento y el traslado de los árboles que, hasta entonces, presidían la plaza. Con la eliminación de unos árboles frondosos, se dio más importancia al monumento, el cual también fue objeto de una remodelación, ya que se fabricó un nuevo soporte para la estatua con una cubierta de metal, se modernizó la fuente y se añadió nueva iluminación, como las farolas de colores, que emulan planetas, para decorar la plaza.

Para la cara del rey Baltasar, el autor se inspiró en el estudiante guineano Fortunato Okembe, que cursaba por entonces en la Facultad de Medicina. Y la granadina Sonia Toro, actualmente madre de familia, fue su modelo infantil. El entorno donde se encontraba ubicado, tras más de treinta años junto a una fuente, ha sido restaurado recientemente, y luce en la plaza a la que da nombre.

El monumento ha aparecido en el cupón de la ONCE del día 4 de enero de 2008, y también en el de la lotería nacional del día 6 de enero de 2003.

El largometraje de Los Reyes Magos, dirigido por Antonio Navarro y al que pusieron voces José Coronado, Juan Echanove e Imanol Arias, toma precisamente del monumento de López Azaustre los personajes de sus dibujos animados.

Uno de los actos que van a tener gran resonancia local e incluso provincial y, por qué no, internacional es la construcción en el magnífico Parque del Derramador de LA ALDEA DE BELEN donde vamos a escenificar lo que encontraron la Virgen y San José cuando llegaron a Belén para empadronarse por orden de César Augusto, por ejemplo una carpintería, una alfarería, un horno, una posada, una guarnición romana y un largo etcétera para ello vamos a no escatimar esfuerzos en publicitar la Aldea de Belén por poblaciones de la provincia, especialmente las turísticas.

Como acompañamiento a los actos que realizaremos en la Plaza de los Reyes Magos y en la Aldea del Belén, estamos preparando regalos y recuerdos para que la mente de los niños se prepare para recibir, en la noche del día 5 de enero la visita más esperada, la de sus Majestades los Reyes Magos de Oriente.

**Vicente Tamarit Ruiz**

*Presidente*



*Inauguración del Monumento Reyes Magos de Ibi en la que aparece Aurelio López Azaustre cortando la cinta inaugural. Fototeca Municipal de Alcoy. Fotografía Carlos Coloma.*



*Inauguración Monumento Reyes Magos de Ibi.  
Fototeca Municipal de Alcoy. Fotografía Carlos Coloma.*

# Aurelio López Azaustre, escultor con estrella

FRANCISCO J. CANALES - “AZAUSTRE”

Somos y estamos. Una identidad y un lugar circunscritos a un momento, el tiempo. Sobre esos ejes espacio-temporales en el que ejercemos el irrepetible acto de vivir, algunas personas “nacen con estrella”, y otras muchas, dotadas de un talento especial se la fabrican, iluminando de esta manera sus vidas más allá de la muerte.



*Aurelio López Azaustre en su taller tallando la  
maqueta del Cristo de la Humildad.  
Fotografía Archivo Francisco J. Canales López.*

Aurelio López Azaustre sin duda pudo aunar esas dos vertientes, pues debió nacer con algún don sensorial especial, el cual pudo expresar a lo largo de su vida y gracias a importantes influencias, dejándonos regalos artísticos de gran belleza. Su imprescindible talento manual convirtió en algo tangible esa percepción de su entorno y de las ideas que bullían en su cabeza. Aurelio nació en una familia humilde en Granada en 1925, y ese algo especial debió verlo en él su padre, Juan López Rodríguez, que buscó que su hijo desarrollara esa faceta que el joven Aurelio mostraba y que llegaría a hacer con maestría. Juan llevó a su hijo al prestigioso taller de imaginería religiosa que tenía su primo, el afamado escultor-orfebre granadino José Navas-Parejo y pronto Aurelio daría rienda suelta a su imaginación, practicando desde su juventud con sus manos el arte que llevaba en su interior. Ese desarrollo en los conocimientos artísticos se vio incrementado posteriormente con la sapiencia de otros grandes maestros, pues tras Navas-Parejo, aprendió de otros escultores y amigos como Domingo Sánchez Mesa, Eduardo Espinosa Cuadros, Antonio Martínez Olalla, y más tarde José Planes.

En Ibi y sus alledaños quizás no conozcan hoy en día en demasía a Aurelio López Azaustre, más allá de saber a lo sumo que fue el escultor que realizó la escultura-monumento a los Reyes Magos, icono de la localidad y de su comarca juguetera. Pero Aurelio fue mucho más y aunque dicha obra pueda ser una de las más afamadas del escultor, su faceta más laureada es como escultor imaginero.



*Virgen de los Dolores que procesiona el Lunes Santo en Granada. Obra de Aurelio López Azaustre.  
Fotografía Francisco J. Canales López.*



*Santo Cristo de la Liberación. Granada.  
Obra de Aurelio López Azaustre.  
Fotografía Archivo Francisco J. Canales López.*



*Niña del pañuelo. Obra de Aurelio López Azaustre.  
Fotografía Archivo Francisco J. Canales López*



*Relieve para comunidad de propietarios. Granada.  
Obra de Aurelio López Azaustre.  
Fotografía Archivo Francisco J. Canales López*



# Aurelio López Azaustre, escultor con estrella

Así, en la conmemoración de los 50 años del monumento a los Reyes Magos que se cumplen ahora, quiero traer a estas páginas un sucinto resumen que dé muestra de la variada obra de Aurelio López Azaustre, para que los ibenses no se olviden de este gran artista que dio forma a uno de sus símbolos. Aurelio, hombre de gran sensibilidad, y formado como digo con grandes maestros bajo el influjo de la escuela de imaginería granadina, desde bien pronto comenzó a modelar figuras religiosas, en todos los tamaños y materiales, ya sea en escayola, el barro cocido, la madera o el marfil. Realizó además un buen número de bustos y otras esculturas figurativas. Presentaba sus obras a múltiples concursos y exposiciones, le concedieron premios por ello y recibía encargos de tallas u obras decorativas de particulares con los que se iba ganando el jornal. A la par que creaba obras escultóricas, seguía formándose y consiguió el título de Maestro Imaginero en la Escuela de Bellas Artes de Sevilla, consiguiendo plaza posteriormente como profesor en la Escuela de Artes y Oficios de Granada.

Suelo catalogar la obra de Aurelio en varios grupos. La más escasa la denominé como Arte de Grandes Dimensiones. Son magnas esculturas o relieves, realizadas para exteriores, de carácter monumental u ornamental. Es en esta categoría donde se ubica el Monumento a los Reyes Magos, encargo que le realizó en 1974 la Comisión de los Reyes Magos de Ibi e inaugurada hace 50 años y que realizó con ayuda de su amigo y primo político Manuel Sierra. Otras obras de este tipo fueron la Fuente Monumental de la Urbanización Colinas Bermejas de Monachil (Granada) o diversos relieves de gran tamaño como los del Colegio de los Escolapios o el monumento relieve a San Juan de Dios, ambos en Granada o el relieve mural de La Zafra en Motril (Granada).

En segundo lugar la tipología escultórica más importante de Aurelio, aquella por la que es conocido y reconocido es la escultura religiosa. Podemos ver un uso variado en cuanto los materiales de elaboración, así como el tamaño de las obras, y los destinatarios finales de las mismas. Muchos eran pequeños encargos de particulares, pequeños crucifijos de marfil verdaderamente realistas, u obras de mediano tamaño para instituciones e iglesias: varias figuras de San Juan de Dios, Santo Domingo Sabio, Fray Leopoldo de Alpendeire, Fray Escoba, los Ecce Homo, múltiples crucificados, figuras de la Virgen, así como otros santos y otras figuras religiosas. Muchas de estas obras aparecen expuestas en Iglesias como las de Santo Domingo en Granada o la de Santa Ana de Molvízar (Granada). Y siendo Andalucía tierra de gran devoción religiosa donde la Semana Santa reina sin duda sobre otros aspectos culturales, Aurelio fue el padre de algunas bellas piezas procesionales que salen a las calles rodeadas del fervor popular. Las más celebradas son la Virgen de la Concepción y la Virgen de los Dolores, ambas en Granada, o el maravilloso Cristo de la Humildad de Sanlúcar la Mayor (Sevilla). También del taller de Aurelio salieron varias imágenes del paso de la Oración en el Huerto de Jódar (Jaén), una Dolorosa en Nerja (Málaga), un Nazareno en Ohanes (Almería) o el Cristo de la Liberación de Granada.

Y por último tenemos otro numeroso grupo de obras, al que califico de obra profana. Variadas en cuanto materiales, así como en el estilo, pues al realismo de muchas obras, se opone lo figurativo de otras. Aurelio, de mente inquieta y ávido de nuevas formas de creación y expresión, intenta plasmar la realidad de formas realistas, de ahí el grupo de retratos de personajes que realizó a lo largo de su vida, muchos encargos que recibía de amigos o conocidos o retratos de gente de su entorno a los que conseguía plasmar con gran realismo y majestuosidad. Ejemplos de ello son Cabeza de Gitano o la obra Oración (familiarmente conocida como "la Pepa"). En cuanto a lo figurativo habría que citar el grupo de desnudos de mujeres. Pero es que además, intentó mostrar la idealización de conceptos inmateriales jugando con las formas resultando en un arte abstracto muy interesante. De ahí muchas de sus obras, como Maternidad, Sol, Abrazo, Grito,...

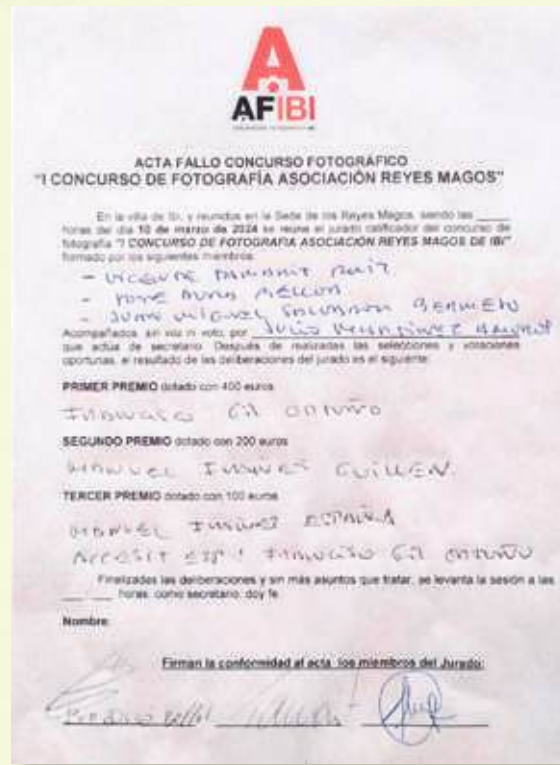
Cientos de obras de Aurelio diseminadas por la geografía española son el legado que nos dejó, y gracias a ellas él sobrevivirá en el recuerdo de muchas generaciones más. Espero que con estas palabras los lectores de Enfarina't hayan conocido algo más la vida y obra de Aurelio López Azaustre y que su recuerdo permanezca lo máximo posible. La estrella de Aurelio sigue hoy irradiando desde la comarca alcoyana al resto del mundo, en un día tan señalado en el calendario de la felicidad infantil. Dicha estrella y sus reales acompañantes otorgan renombre a Ibi y siendo el monumento un elemento clave de su obra, recuerda a Aurelio y le homenajea años después de que se fuera más allá del resto de las estrellas del cielo. Siempre en nuestro recuerdo.

Francisco J. Canales "Azaustre"

# AFIBI

## CONCURS FOTOGRÀFIC 2024

"Premis del I Concurs de Fotografia Associació Reis Mags d'Ibi - 2024"



Acta de decisió del Jurat



Guanyadors del concurs i autoritats. D'esquerra a dreta: Vicente Tamarit, Gemma López, Manuel Iváñez, Sergio Carrasco, Francisco Gil i Aitana Gandia. Fotografia de l'Arxiu Municipal.

# *A F I B I*

*1º PREMI · Francisco Gil Ortuño*



*2º PREMI · Manuel Iváñez Guillem*



# *A F I B I*

*3<sup>r</sup> PREMI · Manuel Iváñez España*



*ACCÈSSIT · Francisco Gil Ortuño*



# A F I B I

## EXPOSICIÓ



*Moment de lliurament de premis.  
Fotografia de l'Arxiu Municipal.*

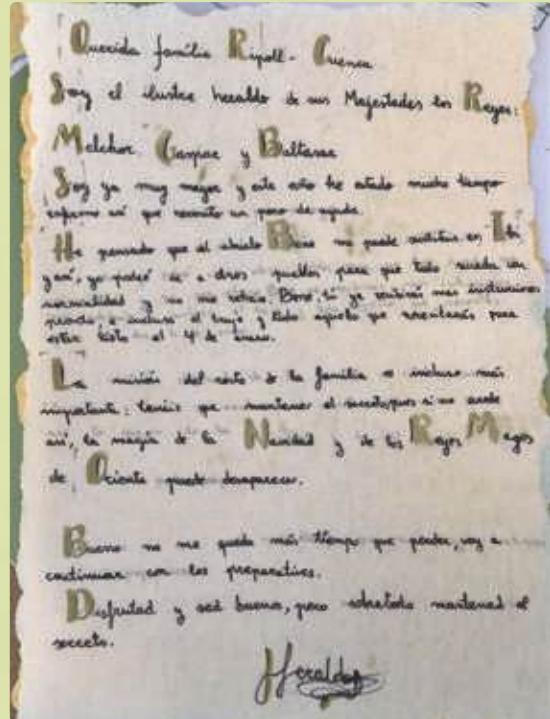




Fotografia de família on podem veure a l'Herald i els seus Patges després d'arreglar les cartes dels xiquets i de les xiquetes d'Ibi dirigides als Reis Mags. Fotografia de Benedicto Ripoll.



Bene llig als seus nets la carta que ha rebut de l'Herald dels Reis Mags perquè el represente a Ibi. Fotografia de Benedicto Ripoll.



Carta de l'Herald dels Reis Mags demanant a Bene que el represente a Ibi. Fotografia de Benedicto Ripoll.



# Herald 2024

Bene. Ripoll Belda

**E**n la vesprada del 4 de gener de 2024 haver representat a l'Herald dels Reis Mags ha sigut una grata experiència, una de les millors de la meua vida.

Crec que, igual que passa amb els Reis Mags, tinc per rellevant el seu anonimat, tant de la persona que ho assumeix com del personatge en si. Bé podria ser doncs, una dona.

L'Herald és una figura sense nom, que en altres pobles no existeix o que té una denominació diferent (Carter Real, Patge, Ambaixador...etc), i que se situa, com un espill, davant els desitjos i anhels d'una concurrència majoritàriament infantil que bull de goig i expectació. I ve acompanyat en un seguici de patges i assistents personals, i de tres representants reals, avançats de Gaspar, Melchor i Baltasar.

Una vegada proposat per la junta i ratificat en assemblea de l'Associació dels Reis Mags va sorgir, a iniciativa de Vicente Tamarit, el seu president i capdavanter, la idea compondre una peça musical per a acompanyar la desfilada que precedeix a l'acte de recollida de cartes als seus MM. els RR. MM. d'Orient, i que transcorre pels carrers centrals d'Ibi des del Patronat fins a la Plaça del seu monument. Em vaig posar i vaig escriure una cançó, a mode de nadala, a la qual donaren vida al carrer els bons músics i amics del Taller de Música Castell Vermell i els alumnes dels dos sisens cursos de primària del Col·legi Públic Teixereta. Aquesta peça, que porta per títol "Porvenir", es va estrenar en el Teatre Salesià en els Concerts de Nadal del dia 16 de desembre, a càrrec del Castell Vermell sota la sàvia batuta de Ginés Sanjuán, unint-se les veus de tots els xiquets i xiquetes participants en les audicions. Cal assenyalar i ressaltar el grandíssim treball de la professora de música (i directora) Isa Resta, que va convèncer i va preparar als seus alumnes de sisé de primària del Col·legi Teixereta per a participar amb les seues flautes dolces tant en el Concert com en la Desfilada de l'Herald; no vaig poder estar millor acompanyat.

També es va posar en marxa el taller familiar amb el disseny d'una imatge, segell i regals de l'Herald. Es va materialitzar, entre altres, en unes xapes que van ser manufacturades en el Centre Ocupacional Sant Pasqual d'Ibi.

Soc més de fer que de ser. És a dir, m'agrada més fer música que ser músic. O dibuixar i pintar, que sentir-me pintor. És l'acció la que produeix, no el títol o càrrec.

Així doncs fer d'Herald m'ha fet sentir la il·lusió immensa, desbordada, sincera i esperançada dels xiquets i xiquetes, de les seues mares i pares, de les famílies que, juntes, entreguen la carta que per a l'infant és esperança i per a l'adult certesa de premi recompensat.

Fer d'Herald ha sigut a més una experiència compartida, una vegada més, amb la meua família; La meua dona María-José, veritable motor i guia de tot projecte com a parella i equip. Els meus fills: María, Bene, Carlos i Nicole que, amb la meua neboda Nuria em van acompanyar i ajudar en la recepció de cartes, abraçades i confidències de tots els xiquets, i menys xiquets.

També he rebut el suport i afecte de moltíssima gent. La bona gent que habita aquest poble meravellosament multicultural anomenat Ibi. I els meus amics. Amigues i amics tots ells més dotats que jo, sens dubte, per a representar a l'Herald, per a fer d'Herald. Li ho recomane.

El més il·lusionant ha sigut poder viure-ho amb els meus nets Julieta i León. Ací vam haver de tirar d'imaginació i de la inestimable col·laboració de la professora Neus Mateu, que va confeccionar un pergami explicatiu perquè els meus nets (de cinc i tres anys) compregueren i assumiren el motiu que el seu avi representara a l'Herald, sense trencar la màgia, que impregna tot i cadascun dels actes dels nostres benvolguts Reis.

Acabe manifestant ací el meu major afecte i gratitud a Vicente Tamarit i a la seua Junta directiva que, amb entrega i dedicació fan possible que tots els anys arriben a aquest la nostra casa, la seua també, els Reis Mags d'Orient.

Visca els Reis Mags!  
I visca la Màgia!

**Bene. Ripoll Belda**

*Ibi, 2024.*



*Carrossa amb els patges i l'herald dels Reis Mags.  
Fotografia Gema by Manolo.*



*Comitiva al complet dels patges dels Reis Mags als peus del monument  
dels Reis Mags d'Ibi, després del lliurament de les cartes.*



# *Pajes Reales 2024*

## LA ILUSIÓN SUPERA A LA REALIDAD

**L**os Pajes Reales de Ibi son los enviados por los tres Reyes Magos de Oriente, un día antes de su llegada a la localidad, con la importante misión de hablar con los ibenses y recoger sus deseos que plasman en sus cartas.

Cartas que serán leídas por sus majestades y se transformarán en regalos, donde a través de los Paqueteros Reales se entregarán a los niños y niñas de Ibi la noche del 5 de enero.

**H**emos visto que la figura del Paje Real tiene una gran responsabilidad; anunciar la inminente llegada de los Reyes Magos, comenzar a crear la ilusión de esos días tan especiales, recoger las singulares peticiones de los más pequeños, y no tan pequeños y, sobretodo, custodiar un tesoro tan preciado como son esas cartas que nos entregan, llenas de inocencia, reflexiones, sueños, amistad, afecto y cariño.

**F**uimos, los Pajes Reales de 2024, y asumimos nuestro nombramiento con esa responsabilidad y compromiso, no sólo hacia la fiesta sino hacia todos los ciudadanos de nuestra localidad. Hemos intentado que todo aquel que se nos acercara se sintiera importante. Hemos intentado transmitir la magia que se respira esos días en Ibi, donde los sentimientos afloran de una forma inesperada, donde la inocencia e ilusión están por encima de la realidad, donde por unos instantes se nos permite soñar despiertos.

**J**ueves día 4, un día que no olvidaremos jamás por muchas cosas; por la aventura de ir hacia lo desconocido, hacia asumir un rol que no sabíamos como teníamos que desempeñar; por sentirnos tan arropados por la Asociación de Reyes Magos de Ibi, por compartir esos momentos tan especiales con nuestras familias y amigos, por contagiarnos de la felicidad que nos transmitieron los niños y niñas. Estará en nuestros recuerdos esa innumerable cantidad de pequeños momentos que cada uno vivimos cargados de muchos sentimientos.

En esta crónica sobre nuestra experiencia como Pajes Reales no queremos dejar pasar a quien crea el “aura mágica” que envuelve a Ibi en esos días y no son otros que los miembros de la Asociación de Reyes Magos de Ibi. Un grupo de personas, con Vicente Tamarit al frente, que dedican su tiempo de forma totalmente altruista a fabricar esa magia, a estar presentes sin ser vistos, a encargarse de todos los detalles y a asumir la gran responsabilidad de que los actos se desarrollen con total normalidad. Con pasión, esfuerzo y tesón este grupo ha sabido sobreponerse a todos los problemas municipales (alumbrado público, castillo Herodes, autobús para las tropas, no recepción de la subvención económica,...) que han ido surgiendo durante todo el año 2023, realizando unas fiestas impresionantes. Tampoco nos queremos olvidar del grupo de vestidoras que hemos descubierto la gran labor que realizan. Se preocupan de vestir con las mejores galas a los pajes y a sus tropas siempre con una sonrisa en la cara.

Esto nos hace recordar que la celebración de la llegada de los Reyes Magos a Ibi, uno de los días del año más importante para cualquier ibense, no se realiza espontáneamente sino que hay personas que se ocupan y asumen responsabilidades que, en muchos casos, es por el mero hecho de creer en la fiesta y con el espíritu de continuarla. Os damos las GRACIAS.

Cerramos esta etapa, aunque por nosotros nunca lo haríamos, nos despedimos de este año fabuloso, y ahora centraremos todos nuestros esfuerzos e ilusiones en el año que nos espera como majestades.

Nos vemos pronto, portaros muy bien os estaremos vigilando. :)

**Héctor, Fernando y Jesús**

*Pajes Reales 2024*



*Ses Majestats els Reis Mags d'Orient entrant a Ibi en 2024.  
Fotografia de José Esteve.*



*El rei Gaspar junt a la Sagrada Família al portal de Betlem.*

# Reis Mags d'Orient 2024

## LA NOSTRA CONTRIBUCIÓ PER A FER UN MÓN MILLOR

**L**a nit del 5 de gener és una nit màgica, una nit plena d'encanteris magistralment teatralitzats, que a molts, grans i xicotets, almenys en el nostre país, els ompli d'alegria i d'illusió. No se'n ocorre cap altra festa que genere un consens tan ampli. Fer feliços els xiquets continua motivant-nos i entredrint-nos, malgrat les dificultats o moments roïns que puguem estar passant.

I qui amb més intensitat ho viu som tres persones, en Ibi i en cada poble d'Espanya, que, de millor o pitjor manera, ens amaguem darrere d'uns vestits de fantasia per a representar uns personatges molt importants per als més menuts de cada casa. Durant uns dies, ens atrevirem a dir que més importants, fins i tot, que els seus pares i avis.

Representar a Ses Majestats és, en el nostre cas, una illusió arrossegada molt de temps; durant anys de presentar-nos sense fortuna al sorteig, però mantinguda gràcies al suport de la família i els amics que han estat al nostre costat; tant en els moments de defalliment, com aquestos dos anys gaudint i fent-nos gaudir de la festa. Perquè la festa, qualsevol festa no ho és realment, si no es viu de forma compartida. Melcior, Gaspar i Baltasar també tenen pares, fills, germans, nebots, cosins, amics... que se senten tan reis com ells.

És també una illusió compartida igualment, encara que de diferent manera, amb els components de la Junta Directiva de l'Associació de Reis Mags d'Ibi. Nosaltres, que en altres moments també hem jugat el partit des d'aqueix costat, som conscients i no podem menys que agrair i enaltir el gran treball que fan. Quants maldecaps i preocupacions perquè tot isca bé hi ha darrere del nostre gaudi, de la nostra satisfacció i de la de tants i tants menuts i els seus arrimats.

El dia de Reis, la cavalcada, també és un moment agredolç, perquè som conscients de què estem arribant al final, que després de dos anys està aplegat l'hora de dir adeu, encara que ens queda per viure el moment, podríem dir, més important. Però honestament, per a nosaltres no és el millor. Tot va tant de pressa quan baixes dalt de la carrossa besant xiquets sense parar camí del Monument als Reis que, simplement, et deixes portar embriagat per l'eufòria col·lectiva. De la cavalcada només queden flaixos, instantànies fugaces com si d'un somni es tractara. No passa igual amb la baixada de l'auto sacramental i la tornada després de fer l'adoració, o amb l'espera al final als peus del Monument per a fer-nos les fotos, són moments millor recordats i més companejats.

Encara que, com acabem de dir, no tot és queda en un dia. Representar el paper de Ses Majestats Reials en el nostre poble suposa dos anys de compromís i de vivències. No farem més esment al primer any i la replegada de cartes, que ja ho vam fer l'any passat i enguany són altres els que contaran les seues experiències. Però no podem tampoc resumir aquest segon any en tot allò viscut la nit de Reis. Com tota festa, els dies de Reis també tenen la seua vespra.

Uns dels actes més bonics d'aquesta "vespra" són les visites al centre d'atenció als malalts d'Alzheimer, al centre de dia per a persones majors dependents i a l'Asil de Sant Joaquim. La vida és un cercle i en els últims anys tornem a traure el xiquet que un dia vam ser i que vam colgar molt davall terra quan ens vam fer adults. Escoltar el que demanen en les seues cartes i vore amb quina illusió canten nades, et fa baixar a terra i et fa pensar que dia que passa no torna.

El Sopar de l'Herald també forma part d'aqueixa vespra. Amb un protocol ben definit de compliments i parlaments, deixant de banda el sorteig per a saber qui tindrà l'honor de representar els personatges reials dos anys després, l'acte té un moment de gran emotivitat quan els Reis de l'any, que encara tenen per davant el seu gran dia, coronen els seus successors per a l'any següent. És el primer avís de què estem arribant al final del nostre regnat, però és també la satisfacció de passar el testimoni d'una tradició de quasi cent anys en Ibi; un testimoni que has custodiat durant un any com el gran tresor de què es tracta. És la tranquil·litat i la satisfacció de què la festa té la continuïtat assegurada.

A més a més, en el nostre cas, en el sopar també vam tindre la satisfacció de presentar a tots els assistents el regal que vam fer a l'Associació de Reis en particular, però realment a tots els iberuts que estimen la festa de Reis en general: la gravació d'estudi de les deu marxes que havien guanyat abans del nostre regnat el Concurs Internacional de Composició de Marxes per a Cavalcada de Reis Mags que cada any organitza l'Associació de Reis amb la col·laboració de Castell Vermell. Realment va ser un regal conjunt de la Banda Simfònica del Taller de Música Castell Vermell, que va fer la gravació de forma desinteressada, i nostre, que vam costejar els equips de gravació i els treballs posteriors d'edició de les pistes musicals. Els assistents van rebre l'enregistrament en un senzill CD amb el títol Música, Màgia i Illusió com a record de l'acte, però el més important és que les marxes estan disponibles en la major part de plataformes de música en internet perquè tots les puguem escoltar.

Hui, quan escrivim aquestes ratlles, ja ha passat quasi un any des que el somni va acabar, des que vam despertar i vam tornar a ser uns súbdits reials normals. Però les experiències viscudes ens han demostrat que els Reis d'Orient existeixen de veritat. Fa més de dos mil anys van adorar Jesús en Betlem i ara, cada any, segueixen portant el seu missatge d'amor pels més menuts. És la seua forma d'ajudar-nos a fer un món millor. Perquè alegrar els xiquets ens fa millors persones. I perquè una bona persona, és una persona que ha tingut infància feliç.

*Que els Reis facen bondat i vinguen carregats d'illusió i esperança per a tots!*

**Reis Mags d'Orient 2024**



*La Adoración de los Reyes Magos de Remigio Soler Tomás. Acrílico sobre mural.  
Presbiterio de la Parroquia de la Transfiguración del Señor de Ibi.*

# El cuadro de la Adoración de los Reyes Magos

CARLOS CREMADES MARCO

En el presbiterio de la Iglesia Parroquial de Ibi se encuentra el cuadro (acrílico sobre mural) que representa “La Adoración de los Reyes Magos”. Fue pintado en 1948 por el valenciano Remigio Soler Tomás (Agres 1897 - Agullent 1983), artista que dedicó una gran parte de su obra a temas religiosos. También realizó ese mismo año, para nuestra Iglesia de Ibi, el cuadro que representa la Trasfiguración del Señor.

El cuadro de la Adoración de los Reyes Magos, de excelente armonía en su colorido, ha sido siempre muy apreciado por los ibenses, que ven en él la representación religiosa que motiva la fiesta de los Reyes y que tanto celebran.

Fue colocado en el lugar que actualmente ocupa en enero de 1949, coincidiendo con el segundo aniversario de la muerte de Dña. Consuelo Moróder, esposa de D. Juan Pablo Pérez - Caballero, que fue quien sufragó la obra.

Es probable que Remigio Soler se inspirara para la realización de este cuadro en Julius Schnorr von Carolsfeld (Leipzig 1794- Dresde 1872), excelente pintor y grabador que es considerado (junto a Gustavo Doré) como el más importante ilustrador de la Biblia. Este grabado de Carolsfeld, realizado en el siglo XIX, parece demostrarlo.



Grabado de Julius Schnorr von Carolsfeld (Leipzig 1794- Dresde 1872).

# Esdeveniments de la Festa

## AFA IBI RET HOMENATGE A “LES FESTES D’HIVERN”

Vos fem partícips de les diverses visites que hem rebut en el centre: M<sup>e</sup> José Martínez, Arxivera de l’Ajuntament d’Ibi, Joan Josep Sarrió “Sarri”, Regidor de Tradicions de l’Ajuntament, representants del “Grup de Danses”, de la Oposició dels Enfarinats i de l’Associació de Reis Mags d’Ibi. Durant les mateixes vam poder conèixer més a fons les nostres tradicionals Festes d’Hivern a través dels testimoniatges dels seus protagonistes.



## EN AFA IBI VAM TINDRE UNA VISITA MOLT ESPECIAL



NI MÉS NI MENYS QUE ELS TRES REIS MAGS!!!, al costat del president de l’Associació Reis Mags d’Ibi, Vicente Tamarit.

Abillats amb les seues capes i corones, van acudir a l’AFA Ibi per a conèixer una miqueta més a les persones usuàries, portar-los un ric berenar i oferir-los cartes perquè enguany no es queden sense apuntar els seus desitjos.

Va ser una visita molt especial i emotiva, en la qual les persones usuàries van poder explicar-los als Reis Mags aquell regal que sempre van demanar i mai va arribar, aquell regal que tanta il·lusió els va fer o com esperen gaudir este any de la seua pròxima arribada.

Des d’AFA Ibi volem agrair l’esforç realitzat perquè esta visita s’haja fet realitat i esperem poder repetir esta visita en anys successius.

## COL·LEGI I FESTES

En els dies previs a les Danses i Balls del Virrrei, alguns membres del Grup de Danses d’Ibi fan tallers en els col·legis, enguany han anat al Col·legi Nou Derramador d’Ibi, han ensenyat a fer les coixineres per ixir de Tapats el dia de la dansa i a ballar el ball de la Villenera.

Una jornada molt entranyable transmetent la cultura popular als més menuts.



# Esdeveniments de la Festa

## ENTREVISTES ANUALS EN RÀDIO IBI, EMISSORA MUNICIPAL



Com cada any, l'Emissora Municipal Ràdio Ibi realitza entrevistes als membres de la Taula de les Festes d'Hivern d'Ibi, reuneix tant els protagonistes dels actes festius com a les persones que els assessoren i que organitzen tot el seu conjunt, des de la vespra del bateig de Santa Llúcia fins a la festivitat del 6 de gener, dia de Reis Mags.

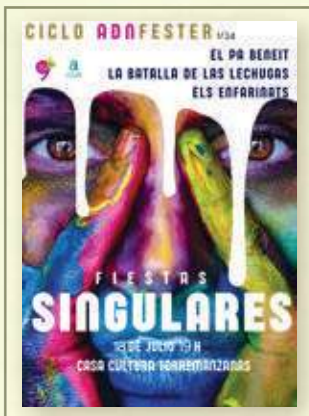
En la fotografia apareix la visita de part del grup dels Enfarinats per a informar de la nit dels Bàndols dels Amantats i tota l'activitat prevista per a la jornada de l'endema, el 28 de desembre, on tenen el seu protagonisme en les Festes d'Hivern d'Ibi.

## L'ESCOLETA DEL GRUP DE DANSES EN LA CAVALCADA

La primera activitat de l'any de l'Escola Infantil i Juvenil del Grup de Danses d'Ibi va ser la participació a la Cavalcada dels Reis Mags d'Ibi i s'ho van passar molt bé representant als pastorets i a les pastorettes del Auto dels Reis Mags. Fotografia de Vicent Pérez Belda.



## ELS ENFARIANTS DINS DE LES FESTES SINGULARS



L'Institut Juan Gil-Albert ha iniciat enguany un cicle de conferències sota el títol genèric "ADN Fester", la primera de les taules d'anàlisi va girar entorn de les "Festes singulars" en concret a les festivitats del Pa Beneit de la Torre de les Maçanes, la batalla d'encisams de Villena i Els Enfarinats d'Ibi.

La Casa de la Cultura de la Torre va acollir l'esdeveniment i en ella cadascun dels conferenciants va parlar de l'antiguitat, el significat, la història d'estes festes tan representatives de cada localitat, la taula la va moderar Francisco José Martínez Llorca.

Per a donar a conèixer la singularitat de la festa dels Enfarinats es va comptar amb la presència de l'Arxivera de l'Ajuntament d'Ibi, M.ª José Martínez Tribaldos que va traslladar a tots els presents un resum dels resultats de la seua investigació sobre els Festes d'Hivern d'Ibi, en general, i la festivitat dels ajuntaments de farsa i la justícia nova que imposen Els Enfarinats.



Per part seua, la localitat amfitriona va aprofitar el moment per a presentar a una jove vestida al mode tradicional de la festivitat del Pa Beneit de Sant Gregori.

Una jornada d'estudi i admiració de unes festes singulars on les hi haja!

# Esdeveniments de la Festa

## LONA COMMEMORATIVA DE FINA BORNAY "LA MÒBILA", PER A LA VISIBILITZACIÓ DE LA CONTRIBUCIÓ DE LES DONES AL DESENVOLUPAMENT LOCAL



Esta imponent lona dedicada a la dona d'Ibi, personificada en la nostra veïna Fina Bornay "La Mòbila", llueix en l'encreuament de l'avinguda de la Indústria amb la de València (front al parc Derramador), i es tracta d'un projecte de l'àrea d'Igualtat de l'Ajuntament d'Ibi, en el marc de la lluita contra la invisibilització de la contribució de les dones al desenvolupament local i els estereotips tradicionals de gènere que atorguen a les dones un paper secundari en la nostra societat.

L'Ajuntament d'Ibi apostant per la sensibilització sobre la contribució de les dones al sosteniment i protecció del patrimoni cultural immaterial, posa en valor la seua contribució a la recuperació de la nostra cultura popular, com és l'exemple de Fina, qui ha mantingut en la seua memòria les melodies, els tocs de guitarra i els balls més tradicionals d'Ibi, atorgant-los el lloc que els correspon i transportant-los a hui dia.

El panell ha sigut subvencionat pels fons del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere.

La fotografia es de Fina Bornay i està datada el 15 de maig de 1958, festivitats de San Isidro, i es tracta de l'actuació del Sonet durant l'inauguració de la nova Cooperativa Agrícola, en la plaça de la Palla.

D'esquerra a dreta: Juan Cerdà 'el Sabater' (guitarra), Quico 'Boqueta' (guitarró), Carlos Cerdà 'el Sabater' (laüt), Fina Bornay 'Mòbila' (guitarra), Vicente Bornay 'Mòbil' (bandurria) i Carlos Benito (guitarra). Font pàgina facebook Mujeres de Ibi.

## LA INSERCIÓ SOCIOCULTURAL EN UNA DANSÀ PIONERA



La dansà de fadrins del 2023 passaran a la història festiva com una dansà en la qual es van produir grans avanços de caràcter integrador.

D'una banda, ha estat una dansà marcada per la inserció i la inclusió de la diversitat. Comptant amb persones amb diversitat funcional que han participat en tots els actes festius i han ocupant càrrecs de rellevància. A més, han aportat una innovació en quant a l'equitat de gènere, sent coronats la reina, Clara García, i el rei, Jesus Moratalla, de la dansà dels fadrins i fadrines alhora, i proclamant a l'uníson EL REI I LA REINA FAN FESTA!

Sens dubte han escrit un nou capítol en les Festes d'Hivern d'Ibi.

## TORNEIG DEL JOC ENFARINA'T A L'ARXIU MUNICIPAL

El dia 23 de desembre de 2023 la l'Associació Blue Beehive va organitzar un torneig del seu joc ENFARINA't a l'Arxiu Municipal d'Ibi. Es tractava, per una banda, d'ensenyar com es desenvolupa el joc i per altra, jugant, aprendre les tradicions, els costums, la cultura, la història dels nostres pobles. ENFARINA't és un joc molt dinàmic i divertit en el que'ls protagonistes són els principals càrrecs dels membres dels Enfarinats i l'Oposició i les seues "armes de la batalla". A més a més es complementa amb un joc virtual de preguntes per grups que competixen per saber quant coneixen sobre els pobles de la província d'Alacant.



Ho vam passar genial!



# Esdeveniments de la Festa

## LA LLEGUMÀ DE LA GAVARNERA 2023

Des de fa 12 anys, l'Ateneu Popular La Gavarnera prepara, en la seua seu del carreró de les Ànimes, les Festes Calentes d'Hivern; en esta ocasió més de 70 persones grans i menudes vingudes de diferents poblacions, compartixen una jornada plena de propostes relacionades amb les principals actes que es desenvolupen el dia 28 de desembre a Ibi. Així, es convida a anar a veure la batalla dels Enfarinats i l'Oposició, s'ensenyen els passos de ball de la dansa i d'altres balls tradicional per poder eixir a ballar al rogle del carrer les Eres i al ball del Virrei. Al dinar de germanor amb una llegumà que finalitza amb balls i cançons populars li seguix un taller per fer-se la coixinera dels tapats per participar en la dansa.

Sens dubte un dia gran per a totes les persones que es reunixen en l'Ateneu per gaudir de les Festes més antigues del nostre poble.

### Impressions de Josep Manel Sabater, de València.

Passar el dia dels Innocents a Ibi ha estat un revulsiu: enfarinats, oposició, casats, fadrins, rei, virrei, taller de danses, llegumà, tapats, danses, folies, jota final, xaramites i tabals, ball del virrei, sonet, balls locals, públic.

Per acabar la jornada maratoniana, prop de les dos de la matinada, amb la malaguenya. Aquest ball va ser un espectacle per als sentits i un colp per a l'esperit. L'escenografia, nul·la, la indumentària, informal i la posada en escena, austera. Però, un ball de "top", com ho són la Moma o els Tornejats. Peregrinar a Ibi el 28 de desembre, per als qui estímem les danses tradicionals i els balls populars, és una visita obligada. Com ho són Morella (Sexenni), Algemesí (processó de la Mare de Déu), València (Corpus) o Bocairent i La Font de la Figuera (Danses). Endavant.



## TOCS TRADICIONALS DE GUITARRA

El Consell de Ministres ha aprovat el Reial decret 362/2024, de 2 d'abril, pel qual es declaren els Tocs tradicionals de guitarra en el marc de les festes participatives com ha Manifestació Representativa del Patrimoni Cultural Immateral.

Es posa així en valor el caràcter socialitzador de la guitarra i els tocs tradicionals d'este element lligat a les cultures rurals. Això se sumen els valors socials des del punt de vista identitari, de pertinença a una comunitat i d'element socialitzador i de fraternitat entre persones de diferents edats, sexes i procedències.



Els tocs de guitarra participen del manteniment de repertoris autòctons que són característics de determinades poblacions i comarques, i més enllà del material purament musical (repertoris, tècniques, afinacions, instruments), existix una manera d'entendre la festa en la qual la guitarra és l'element sustentador.

Esta declaració contribuirà decisivament a la salvaguarda dels tocs tradicionals d'este instrument que ha tingut una presència en la vida diària dels habitants d'Espanya des del segle XVII.

# Esdeveniments de la Festa

## LA MALAGUENYA BALLADA AMB CANVI DE ROLS

Per descomptat les festes del 2023-2024 han sigut les de la innovació i la sorpresa, una més va tindre lloc el primer dia del Ball del Virrei en el moment en el qual una persona que vol ballar la Malaguenya, es dirigix al Virrei perquè l'acompanye a buscar a la seua parella i poder així executar el ball.

Fins a la data sempre havia sigut un home el que demanava a la dona que li acompanyara a ballar, però enguany ha sigut una dona la que s'ha dirigit al Virrei i junts han anat per un home per a convidar-li a ballar.

En l'execució del ball això suposa que serà ell qui dirigirà el ball i ella li ha de continuar intentant equivocar-se el menys possible de passos, sent aplaudits en els enganys però també en els encerts.

Un canvi de rols que obri la porta a què la diversitat estiga a les nostres festes. Conservar la cultura i la tradició alhora que nous models de parelles i rols apareixen. Una reina que fa festa, dones en l'oposició, un home que guia a una dona en la malaguenya, entre el públic dos homes ballant junts... Són expressions de com la festa avança amb la societat. I sols així aconseguirem una festa viva i inclusiva.



## XIV CONCURS INTERNACIONAL DE COMPOSICIONS DE MARXES PER A CAVALCADA DE REIS MAGS



El concurs està promogut i organitzat conjuntament per l'Associació de Reis Mags d'Ibi i per l'agrupació musical Taller de Música Castell Vermell.

D'entre les 9 composicions que s'han presentat el jurat ha atorgat els següents premis:

**Primer premi: "Bendita Inocencia" d'Iñaki Lecumberri Camps**

**Accèssit: "El Regalo de Baltasar" de Román García Montaner.**

Estes dos marxés s'interpretaran en la Cavalcada dels Reis Mags d'Ibi 2025.

## RECUPERACIÓ DEL FANDANGO DE DOS I DE LA JOTA ARAGONESETA

Moment històric per a la història festiva i el Patrimoni cultural d'Ibi, la recuperació, després de 71 anys, de dos balls d'Ibi. Gràcies a Fina Bornay "la Mòbila", Paco Esteve, Susana Armiñana i Rafa Verdú de la Dolça Parranda de Tibi per fer-lo realitat!

Amb la presentació del Fandango de Dos i del Ball de l'Aragoneseta, que Fina, la Mòbila, ha conservat a la seua memòria, ja tenim tota la nòmina de balls d'Ibi al nostre abast, ara, tothom a ballar-los!

Desitjant voler estos dos balls en el pròxim Ball del Virrei... vos imagineu?



# Esdeveniments de la Festa

## PRIMERA PRESENTACIÓ DE LA PREGONERA I DEL CARTELL DE LES FESTES

Per primera vegada en la història festiva es va fer una presentació institucional del programa de les Festes d'Hivern d'Ibi, el cartell anunciador de les festes i es va donar a conèixer a la persona que faria el Pregó del 2023-2024, Maria Teresa Cabera de Santos, impulsora de la Taula de les Festes d'Hivern d'Ibi quan era regidora de Cultura l'any 1993, commemorant amb el seu nomenament, el 40 aniversari de la Taula.



El cartell anunciador de les festes va estar elaborat amb les boniques imatges del fotògraf iberut, Antonio Espinosa Puig, que reflecteixen diversos moments especials de les nostres festes.

Sens dubte, un acte necessari per donar la categoria que mereix l'inici de les Festes d'Hivern d'Ibi.

## NOU PRESIDENT DEL GRUP DE DANSES D'IBI

Carlos Asensio amb 21 anys, va ser escollit per l'Assemblea General del Grup de Danses d'Ibi per a presidir l'associació durant els anys 2024 i 2025.

Carlos és un jove ballador, interessat per la història i les tradicions d'Ibi. Entre altres coses, la nova Junta Directiva vol apostar per treballar per un Grup de Danses jove, amb gent associada de diferents formes i per recuperar música, balls i indumentària antiga.

La nova Directiva farà front, entre altres coses, a un dels esdeveniments més destacats: el 80 aniversari del Grup de Danses d'Ibi.



## EL REI I LA REINA FAN FESTA!



Per primera vegada en la història festiva d'Ibi, al rei de la dansa dels fadrins s'ha unit la reina per a entre tots dos proclamar que "El Rei i La Reina Fan Festa". Deixem, per a la posteritat, el discurs que van proclamar des del balcó de l'Ajuntament el dia de Santa Llúcia de l'any 2023:

**JESÚS** · Buenos días, señor alcalde de Ibi, señor concejal de tradiciones, público en general, hoy empiezan las fiestas de invierno con la proclamación de los reyes tanto de la dansa de casats como la de fadrins. Es para nosotros un honor representar a la dansa de fadrins como los máximos protagonistas de las fiestas de invierno.

**CLARA** · Todo surgió el 9 de octubre de 2022 cuando Sergio, Sandra, Celia y Pepe querían formar una dansa para el año 2023. Pues no había fadrins para este año y ellos decidieron que este año y ellos decidieron que este año fuera especial e inolvidable. Pues se apuntaron para salir este año.

**JESÚS** · Somos 7 parejas ilusionadas por bailar y pasárselo bien. Ha sido un año repleto de ensayos y quedadas. Nos gustaría agradecer públicamente a Sandra, Pepe, Sergio, Elvira Recuerda Abad y a Jesús Molto y a su mujer Isabel por enseñarnos a bailar y como no a toda la escuela de danzas de la Dulzura por apoyarnos en todas las actuaciones de los barrios en los que hemos estado.

**CLARA** · Para finalizar queremos leer una breve reseña extraída de la presentación del llibre Enfarina't con motivo de estos 40 años de la Taula de les Festes d'Hivern:

"De nuevo el entusiasmo y el nerviosismo se mezclan con la ilusión de los bailadores y bailadoras de la dansa de casats y de la dansa de fadrins. El color de los vestidos tradicionales de los bailadores y bailadoras volverá a llamar la atención de cientos de personas que inundan las calles de nuestro pueblo".

**CLARA Y JESÚS** · Visca Ibi! · Visquen les festes d'hivern! · Los reyes de la dansa de fadrins 2023 FAN FESTA!!!!

# In Memoriam



*Juan Carlos Reig Verdú*

## “EL QUE TEMPLA LA GUITARRA, TAMBÉ TEMPLA EL GUITARRÓ”

Quan un amic se'ns ha anat, és també quan la nostàlgia ens fa recordar i pensar aquells altres amics, que van estar al costat nostre i ja no estan. Aixó és el que ha ocorregut amb Juan Carlos. Recordem l'orgullós que estava del guitarró del Tio Quico Boqueta, que era el que ell tocava. Recordem també, que quan afinàvem abans de les actuacions, i no anava bé la cosa, sempre esclatava dient; “Mare meua quin cagao”, per a desseguida, amb eixe oïdo que tenia, arreglar el “desaguisao”.

Com no recordar-lo, tocant el guitarró, al costat de Laurí cantant una “ranxera” o al costat de Victoriano, cantant unes valencianes. O en finalitzar el dinar, en la “sobremesa” de les Festes d'Hivern en el Bar de les Pirates, o quan anàvem de serenata, al desaparegut Bar Taxi, tots junts cantar cançons com;

*“Olvida como te quise, olvida mi gran dolor  
no me hurgues más la herida, si hace daño la bebida...más daño me hizo tu amor”*

I com no recordar-lo al costat dels seus “mosqueteros”; Laurí, Nicanor, Jesús, Rabosa o els Sabaters, en un programa de Radio Alacant, titulat “Cantera de Artistas”, o al costat de tants altres, com els que hui formem el Sonet o la Rondalla, gravant disc com; Danzas Alicantinas II, Himno a Ibi, Canta i Balla o Als Sabaters. I com no recordar-lo al costat del seu volgut “Grupo de Coros y Danzas” com ell li deia, en centenars d'actuacions, on tanta i tanta gent sempre el recordarà.

En aquest moment tan difícil, volem donar molts ànims a dona i filles, germans, familiars i amics, perquè el millor que podem fer per a recordar-lo, és continuar, perquè les nostres tradicions perduren en el temps. D.E.P. amic.

*Grup de Danses d'Ibi*

# In Memoriam



*Juan Carlos  
Reig Verdú*

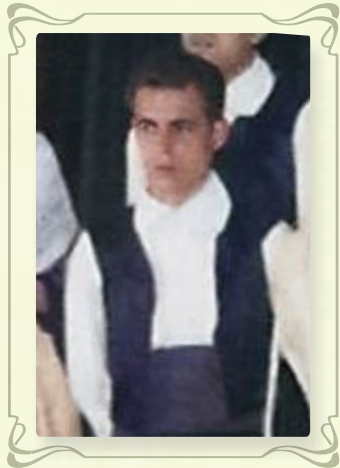
**A**mable con todos, sociable con muchos, familiar con pocos, amigo de uno y enemigo de ninguno. Así era nuestro querido Juan Carlos, llamado a la presencia del Padre después de nuestras Fiestas Mayores.

Ibense popular donde los haya. Componente del Sonet de Ibi y a quien la providencia concedió el don de la música, dotándolo de un oído prodigioso y de un sentido del ritmo y de la cadencia excepcional. Virtuoso intérprete del guitarrón valenciano, que junto a otros compañeros, hizo posible que el Sonet de Ibi, alcanzara fama en la geografía valenciana.

Profundamente apenados por su pérdida, nos consuela pensar que; "Cuando ya nada pueda devolver el perfume a las flores, ni el esplendor a la hierba, siempre nos quedará la belleza del recuerdo" D.E.P.

**Victoriano Guillém Vicedo**

*Sonet d'Ibi*



*Francisco  
Fons Granero*

**Q**ue el record d'un ballador d'Ibi quede present. Francisco Fons

Granero, amic dels seus amics, va pertanyer al Grupo de Coros y Danzas durant la década dels anys 60. Va portar amb ell els balls típics d'Ibi per tota la geografia espanyola i algun país del estranger. Un ballador que no es cansava de ballar els balls de la seua joventut. El recordaré també ballant la Malaguenya al Ball del Virrei i botejant alegrement junt a les seues balladores. Descanse en pau.

**Anònim**



*Antonio  
Carbonell Chorro*

**E**n la memòria sempre quedarà el record d'Antoniet el xaramiter de Tibi. Gràcies a ell es van poder ballar les Danses en l'any de la recuperació, en 1979. Sense la seua predisposició a tocar la xaramita en aquell any, no s'hagueren pogut recuperar les Danses d'Ibi. En la memòria de la festa, i en la memòria de la xaramita, sempre quedarà la teua presència. D.E.P.

**Anònim**

# La Festa en el record



Grup de dones d'Ibi que llüixen totes elles mantons de Manila col·locats de davantal i amb diferents formes, molt inspiradores. Fotografia dels anys 30, d'autor, fins a la data, desconegut.



Els Enfarinats fent l'arreplegada i impartint multes. Al cap davant, Batiste com a alcalde, l'aguatzil amb l'embut i el secretari amb el llibre.



Fotografia dels anys 60, possiblement de José Huertas.



Fotografia del 2023 de Vicente Pérez Belda.

— Dos fotografies de diferents èpoques en les quals apareixen els Paqueters Reals, personatges que entreguen a domicili els regals demanats als Reis Mags pujant al balcó amb escales. —

# *La Festa en el record*

25 ANYS DE LA DANSÀ DELS BAMBES



*Dia 28 abans de la dansa.*



*Els Fadrins en el dia de Santa Llúcia.*



*Tota la família com a Dansà de Casats i Fadrins.*



*La Tia Hilària ballant al Ball del Virrei*

# Programa de les Festes d'Hivern d'Ibi

DESEMBRE 2024 - GENER 2025

## PRESENTACIÓ

Les Festes d'Hivern d'Ibi són unes festes entranyables que conviuen amb eixos dies en què la família està més junta que mai. Són festes que partixen de cada casa, on majors i xiquets troben el moment d'estar més prop i en convivència. Són festes on la música, les tradicions i l'amor pels costums estan presents.

La música, la dansa i la tradició tornaran de nou a omplir els carrers d'Ibi. Les nostres Festes d'Hivern estan plenes de sentiments i emocions per a totes les edats. La festa i l'ambient sempre estan present. De nou els sentiments i el nerviosisme es barregen amb la il·lusió de balladores i de balladors, l'emoció de les carreres i els pregons, el color i el preciosisme dels vestits tradicionals de les balladores i dels balladors, les risses que ens donen els Tapats, la llei que ens imposa la Justícia Nova i la seua Oposició, la sàtira dels Amantats i dels Fadrins, la música de les bandes, de la xaramita i el tabalet o del Sonet que ens ompli d'alegria i els xiquets i les xiquetes nervioses, esperant a l'Herald per a entregar els seus desitjos i esperant veure com els Reis Mags d'Orient i els Paqueters Reials els porten els joguets somiats.

És per això que des de la Regidoria de Festes i Tradicions i la Taula de les Festes d'Hivern d'Ibi, vos animem a participar i donar suport als protagonistes i participants de les festes amb qualsevol forma possible: vestint-vos de Tapats, acudint a veure els Enfarinats i l'Oposició o simplement fent acte de presència al carrer les Eres o al Ball del Virrei, on veure ballar als protagonistes d'enguany i on gaudir del ball que tan nostre és. La calor humana donarà vida i color a les Festes d'Hivern així. I que cada acte de l'Associació Reis Mags estiga ple de la il·lusió més gran que hi ha, la dels xiquets i que la Cavalcada de Ses Majestats òmpliga com sempre, els carrers d'alegria, amor i amistat. Alguna cosa han de tindre les nostres Festes d'Hivern d'Ibi perquè atreguen l'atenció d'iberuts i iberudes i de gent de fora d'Ibi. Gaudim de les nostres tradicions i de les nostres festes més antigues.

**BONES FESTES D'HIVERN!**

## GUIÓ D'ACTES

### **DIMARTS, 10 DE DESEMBRE:**

**13.00 hores.** Presentació oficial de la Pregonera i del cartell anunciador de les Festes d'Hivern d'Ibi 2024-2025, al saló de plenaris de l'Ajuntament.

### **DIVENDRES 13, DISSABTE 14 I DIUMENGE 15 DE DESEMBRE:**

**D'11.00 a 14.00h i de 17.00h a 20.00h. Mercat dels Reis Mags.**

Fira d'artesanía d'autor a la plaça de la Palla i al carrer Manuel Soler i fira solidària a la Glorieta Nicolás Payá, davant dels Museus. Carpa Reial i Exposició Fotogràfica "Festes d'Hivern" a la plaça

del Centenari del Joguet. Fira d'atraccions a la plaça de la Llibertat.

**De 16.00 a 21.00 hores.** Jornada de portes obertes en la seu de l'Associació Reis Mags, en el carrer Empedrat.

### **DIVENDRES, 13 DE DESEMBRE, DIA DEL PREGÓ:**

**16.00 hores.** Missa i cant dels Gojos a l'ermita de Santa Llúcia.

**20.30 hores.** Concentració a la Plaça Nicolás Payá, davant els Museus, amb el Taller de Música Castell Vermell, des d'on les autoritats acompanyaran al



## GUIÓ D'ACTES

Pregoner fins a l'Arxiu Municipal per començar els actes de l'inici de les Festes d'Hivern d'Ibi.

**21.00 hores.** Com a acte inaugural, el **PREGÓ** de les Festes d'Hivern d'Ibi, donarà inici a les festes des del balcó de l'Ajuntament Vell, hui Arxiu Municipal, a la plaça de les Corts. A continuació, presentació del **CARTELL GUANYADOR del VIII Concurs de Cartells anunciadors de la Cavalcada dels Reis Mags d'Ibi 2025**.

**21.15 hores.** Inauguració de l'exposició de l'Arxiu a les Festes del "**50 ANIVERSARI DEL MONUMENT ALS REIS MAGS**", a la Llotja de l'edifici.

**21.30 hores.** **PRESENTACIÓ DE LA REVISTA ENFARINAT NÚM. 20** al Saló d'Actes de l'Arxiu Municipal. El llibre és la veu i la memòria de les Festes d'Hivern d'Ibi i finestra oberta a totes les persones que desitgen escriure, aportar fotografies o deixar constància del que són, cada any, estes tradicionals festes. Per circumstàncies, la revista es repartirà en les setmanes posteriors a la presentació i es podrà recollir a l'Arxiu Municipal. En finalitzar l'acte, s'oferirà un vi d'honor.

### DISSABTE, 14 DE DESEMBRE:

**11.50 hores.** Concentració de xiquetes i xiquets a la plaça la Palla.

**12.00 hores.** Inici de la cercavila presidida pel Taller de Música Castell Vermell fins a arribar a l'esplanada de l'ermita de Santa Llúcia.

*En el Portal de Betlem,  
hi han llonganises penjades,  
agarrarem la paella  
i les farem a talls.*

**12.30 hores.** "**ALBATEIG**" DE SANTA LLÚCIA amb llançament de fruits secs i llepolies per a tots els xiquets i xiquetes.

**18.00 hores.** XII Concert de Nadal i Reis. En el Teatre del Col·legi Salesians.

El concert es farà en dues parts. La primera, a les 18.00 hores, la segona a les 19:00. En el concert

actuaran xiquets i xiquetes de tots els col·legis de primària del nostre poble i del col·legi d'educació especial Sanchis Banús, interpretant temes nadalencs, acompanyats de la Banda de Sinfònica del Taller de Música Castell Vermell. En la segona part, es tocaran, a més a més, les peces finalistes del XIV Concurs Internacional de Composicions de Marxes per a Cavalcades de Reis Mags i es farà públic el veredict del Jurat.

### DIUMENGE, 15 DE DESEMBRE, CELEBRACIÓ DE SANTA LLÚCIA:

**10.00 hores.** **CROSS ESCOLAR.** Inscripcions en la taula de control instal·lada al costat de l'Ajuntament.

**10.30 hores.** **PROCESSÓ** de Santa Llúcia. Des de l'església de la Transfiguració del Senyor fins a l'ermita de la santa, acompanyats pel Taller de Música Castell Vermell.

**11.00 hores.** **MISSA** de Santa Llúcia a l'ermita. En acabar es cantaran els tradicionals Gojos a Santa Llúcia.

**11.00 hores.** Inici del Cross Escolar. Els premis seran joguets, llibres i medalles.

**12.30 hores.** "**CANVI D'HORARI**" **BAIXADA** per l'avinguda Joaquín Vilanova de les parelles que enguany prendran el compromís de fer les Danses, acompanyats pel Taller de Música Castell Vermell. A continuació, **PESADETA DEL TORRÓ**, en la que les parelles s'oferiran el detall de trocets de torró. Després, les **CARRERES**, primerament la de la Dansa de Fadrins, des de l'Ajuntament fins a l'ermita, i seguidament la de la Dansa de Casats, des de l'església fins a l'Ajuntament, amb premis de pernils per als guanyadors. En finalitzar, **SORTEIG I PROCLAMACIÓ DELS REIS I LES REINES DE LES DANSES**. Des del balcó de l'Ajuntament, els Reis i les Reines de les Danses anunciaran a tot el poble que "**EL REI I LA REINA FAN FESTA**". Seguidament, i acompanyats pel Sonet, els Fadrins i els Casats oferiran **BALLS** per al públic assistent. Després es farà una cercavila pels carrers d'Ibi i per a acabar el dia hi haurà un **DINAR** de germanor a l'antiga Fàbrica Rico, on es proclamaran els Virreis i Virreines de les Dansades i on continuarà la festa.

## GUIÓ D'ACTES

*Esta nit els pastorets,  
es queden al corral,  
tocant el pandero,  
fent festa a l'infant*

### **DIVENDRES, 20 DE DESEMBRE:**

**21.00h:** SAINET NADALENC "I SI NO VENEN ELS REIS?", al Teatre Río. Una obra escrita i dirigida per Emilio Mariel. Activitat organitzada per l'Associació Reis Mags per a celebrar el Cinquantenari del Monument als Reis Mags.

### **DISSABTE, 21 DE DESEMBRE:**

**19.00 hores.** Concert de Nadal de la Unió Musical d'Ibi i Coral Ibense, al Teatre Río.

**00.00 hores.** PREGÓ DELS FADRINS, on anunciaran a tot el poble que s'apropen les Danses, pels carrers i llocs on és habitual. Iniciaran el seu recorregut a la plaça de l'Església.

### **DIMARTS, 24 DE DESEMBRE:**

#### **LA NIT DE NADAL**

**09.00 hores.** XLIV PUJADA AL BETLEM. Eixida des de la plaça de la Palla. Esta activitat esportiva que va començar en 1979 té com a finalitat la col·locació d'un naixement nadalenc en la Teixereta, cim emblemàtic per a tota la població d'Ibi. Activitat organitzada pel C.E. Amics de les Muntanyes i patrocinada per la Regidoria d'Esports.

**11.30 hores.** RONDA DE NADALES. Des de la seu de la UMI. La Unió Musical d'Ibi felicitarà a tot el poble els Nadals amb la seua música.

**16.30 hores.** DONEM "L'ASGUILANDO". Eixida des de la plaça la Palla. Activitat organitzada pel Grup de Danses d'Ibi i la seua Escoleta per a demanar l'asguilando pels carrers del poble. Activitat oberta a la participació de qualsevol persona.

*Pastoreretes i pastorets,  
a Betlem s'en anirem,  
tocarem les pandorques  
i a Jesús adorarem*

**17.45 hores.** Des de l'Ajuntament, INAUGURACIÓ DE BETLEMS, acompanyats pel Taller de Música Castell Vermell. En primer lloc, el de la seu de l'Associació Reis Mags per a passar després al Betlem Municipal, a l'ermita de Sant Vicent.

**19.00 hores.** 'BANDOS' DELS FADRINS, des del carrer les Eres fins a l'Ajuntament, els Fadrins pujats al camió, aniran pregonant, amb els seus bàndols tot allò que haja ocorregut durant tot l'any a la joventut del poble.

### **DIMECRES, 25 DE DESEMBRE: NADAL**

**11.00 hores.** ELS BONS DIES DE NADAL. Concentració dels Fadrins a la plaça de la Fàbrica Rico amb el Taller de Música Castell Vermell. En cercavila felicitaran a les autoritats civils i eclesiàstiques, desitjant-les uns bons dies de Nadal.

**12.00 hores.** INTERCANVI DE REGALS a l'ermita de Sant Vicent. Acte en què les fadrines oferixen a les seues parelles els llaços que lluiran els dies 28 i 30 i els fadrins oferixen a les seues balladores un regal.

*Bona nit, és bona nit  
venim per les estrenes,  
que mos trauen de damunt  
la tristor i moltes penes*

### **DIVENDRES 27, DISSABTE 28 I DIUMENGE 29 DE DESEMBRE**

**De 10.00 a 19.00 hores.** L'ALDEA DE BETLEM. Al Parc del Derramador, on es podrà veure una recreació de l'antic Betlem, amb oficis i activitats per a xiquets i xiquetes. Passes cada 2 hores. El Trenet de l'Hotel del Joguet eixirà gratuïtament des de l'Ajuntament cap al Parc durant les tres jornades.

### **DIVENDRES 27 I DISSABTE 28 DE DESEMBRE**

**Divendres de 15.00 a 19.00h i dissabte de 09.00 a 19.00 hores.** XI Torneig Solidari Futbol 8 "Un joguet, una il·lusió" al camp Francisco Vilaplana Mariel d'Ibi i en el camp municipal d'Onil. Activitat organitzada per l'Associació 'Valle del Juguete' amb la col·laboració de l'Associació Reis Mags d'Ibi i de l'Ajuntament d'Ibi.

**DIVENDRES 27 DE DESEMBRE**

**21.00 hores. 'BANDOS' DELS AMANTATS.** Des del carrer les Eres, els Amantats pujats en el seu camió, aniran pregonant amb els seus bàndols tot allò que haja esdevingut al llarg de l'any en el poble d'Ibi. Acabaran davant l'Ajuntament.

**DISSABTE, 28 DE DESEMBRE: DIA DELS ENFARINATS I DIA DELS CASATS**

**08.00 hores.** A l'eixida del sol del dia dels Sants Innocents, la Justícia Nova dels Enfarinats començarà la seua presa de poder.

**08.30 hores.** Balladors Casats i Fadrins amb la xaramita i el tabal del Castell Vermell, aniran a arrebregar al Virrei i al Rei dels Casats.

**09.00 hores. CARRERA DE L'ALCALDE** al carrer les Eres que decidirà qui serà l'alcalde dels Enfarinats, si l'Oposició no ho evita. En tot cas, l'alcalde constitucional, Sergio Carrasco, protocol·làriament li entregarà la vara de comandament al nou poder municipal. Després el Jutge, el Fiscal, el Secretari i els Agutzils prendran possessió dels seus càrrecs al saló de plenaris de l'Ajuntament. A l'eixir, es celebraran els juís de la Justícia Nova.

**10.00 hores.** Junts es dirigiran al seu Quarter del carrer les Eres, al costat de l'antiga Fàbrica Rico, on els Enfarinats aplicaran tota la força de la seua llei atrapant als infractors amb l'aixavegó i posant-los multes, "i el que no pague... a la presó!". Després tindrà lloc la batalla entre els Enfarinats i l'Oposició. Primer, per facilitar l'accés de tot el món a la festa, hi haurà una batalla de farina i ous, per donar pas a la batalla de coets i pólvora. "Recordeu... Qui no vulga pols, que no vaja a l'era!"

**10.30 hores. 'ARREPLEGÀ' DELS BALLADORS.** Casats i Fadrins aniran pels llocs de costum arreblegant la voluntat que botigues i particulars desitgen donar per portar-ho tot a l'Asil de Sant Joaquim.

**12.00 hores. 'ARREPLEGÀ' DELS ENFARINATS.** Després de la batalla, tindrà lloc la Fiscalització de Comptes als comerços i entitats de la població. Els Enfarinats aniran mesurant amb

les seues ferramentes i multant als vianants per a aplicar la Justícia Nova. Tot allò arreblegant serà entregat benèficament al Centre Ocupacional Sant Pasqual d'Ibi per la vesprada.

*La pandorga és el perol  
el reclam un tros de llanda  
la pell es de conill  
i lo que furquem és la canya*

**12.00 hores. XIII FESTES CALENTES D'HIVERN.**

Activitat organitzada per l'Ateneu Popular La Gavarnera, amb taller de balls, taller de coixineres per a eixir de Tapat i una gran LLEGUMÀ per a fer dinar de germanor, a la seua seu del carreró de les Ànimes núm. 1.

**15.15 hores. 'ARREPLEGÀ' DE BALLADORES.** Els balladors iniciaran este acte arreblegant primer a les balladores a la Fàbrica Rico, on s'hauran estat vestint, i després aniran a arrebregar a la Virreina i a la Reina dels Casats, al so de la xaramita i del Sonet. Seguidament es dirigiran a l'Asil de Sant Joaquim, on oferiran uns balls per als majors.

**17.00 hores. DANSES.** Amb el permís dels Enfariants, al carrer les Eres es ballarà la Dansa, les Folies i la jota de la Dansa al so de la xaramita i el tabalet del Castell Vermell. Ballaran els Casats, els Fadrins i a continuació tot aquell que vulga eixir al rogle. Per promoure els Tapats, la Regidoria de Festes i Tradicions i la Taula de les Festes d'Hivern donaran un premi individual al millor Tapat. Els jutges seran els Enfarinats, que donaran a conèixer el guanyador en finalitzar la Dansa.

**21.45 hores. "CANVI D'HORARI" BALL DEL VIRREI** al Poliesportiu Municipal, amb balls tocats pel Sonet d'Ibi. L'entrada és gratuïta. Per potenciar l'ús de la nostra indumentària tradicional, es convida al públic a vestir amb barret, capa i mantó. Abans de finalitzar el ball, els Casats protagonistes del 2025 donaran la volta en senyal de compromís.

*Done'm l'asquitando  
si me l'vol donar  
i si no me l'dona  
li trenque un cristal!*

**DILLUNS, 30 DE DESEMBRE:**

**DIA DELS FADRINS**

**9.30 hores.** Els balladors Fadrins i Casats acompanyats pel Taller de Música Castell Vermell, aniran a arreplegar al Virrei i al Rei dels Fadrins.

**11.30 hores.** Els balladors Fadrins i Casats iniciaran una cercavila amb xaramita i tabal per diversos carrers i visitaran el barri de l'Esperança - Reis Mags.

**15.30 hores. 'ARREPLEGÀ' DE BALLADORES.** Els balladors fadrins iniciaran este acte arreplegant primer a les balladores fadrines en diferents cases per a acabar arreplegant a la Virreina i a la Reina dels Fadrins, al so de la xaramita i del Sonet.

**17.00 hores. DANSES.** Al carrer les Eres es ballarà la Dansa, les Folies i la jota de la Dansa al so de la xaramita i el tabalet del Castell Vermell. Ballaran els Fadrins, els Casats i tot aquell que vulga eixir al rogle. Per a promoure els Tapats, la Regidoria de Festes i Tradicions i la Taula de les Festes d'Hivern donaran dos premis en aquesta ocasió, al millor grup de Tapats infantil i al millor grup de Tapats adults. Els jutges seran els Fadrins i els Casats i donaran a conèixer els guanyadors en finalitzar la Dansa.

**21.45 hores. "CANVI D'HORARI" BALL DEL VIRREI** al Poliesportiu Municipal, amb balls tocats pel Sonet d'Ibi. L'entrada és gratuïta. Per potenciar l'ús de la nostra indumentària tradicional, es convida al públic a vestir amb barret, capa i mantó. Abans de finalitzar el ball, els Fadrins protagonistes del 2025 donaran la volta en senyal de compromís.

*El Jesuset ja va a soles  
per la cova fent pinets  
Sant Josep tot ple de goig  
va tirant-li confitets*

**DIVENDRES, 3 DE GENER**

**17.00 hores.** L'Associació Reis Mags organitza una visita al Centre de Dia amb la Comitiva Reial

**DISSABTE, 4 DE GENER: DIA DE LA CARTA**

**11.00 hores: CERCAVILA DE CABUTS I GEGANTS** amb el Taller de Música Castell Vermell, des de la seu de l'Associació Reis Mags. Els cabuts i els gegants seran portats pel Grup d'Scouts d'Ibi. El recorregut acabarà en la plaça dels Reis Mags, on hi haurà jocs d'animació a càrrec de l'Associació Wonder Factory per a les xiquetes i xiquets.

**17.00 hores. ARRIBADA DE L'HERALD DE SES MAJESTATS A IBI.** Recepció a l'Ajuntament per part de les autoritats locals i l'Associació dels Reis Mags. Tot seguit s'iniciarà una desfilada pels carrers d'Ibi per arribar a les...

**18.00 hores.** A la plaça dels Reis Mags, l'Herald llegirà una missiva dels Reis Mags en què comunicarà a tots els xiquets i xiquetes que l'endemà faran la seua entrada a Ibi. A continuació tindrà lloc l'ENTREGA DE CARTES. Per la gran quantitat de xiquets i xiquetes que entreguen la carta a Ibi, Ses Majestats enviaran dos patges per cada rei per a recollir-les.

**22.30 hores. SOPAR DE L'HERALD** a l'antiga Fàbrica Rico, on totes les persones que vulguen podran assistir, amb la prèvia reserva de la plaça.

*Ja venen els Reixos  
per la Teixereta  
i al xiquet li porten  
una camiseta*

**DIUMENGE, 5 DE GENER:**

**DIA DE LA CAVALCADA**

**11.00 hores. CERCAVILA DE CABUTS I GEGANTS** amb el Taller de Música Castell Vermell, des de la seu de l'Associació Reis Mags. Els cabuts i els gegants seran portats pel Grup d'Scouts d'Ib. El recorregut acabarà en la plaça dels Reis Mags, on hi haurà jocs d'animació a càrrec de l'Associació Wonder Factory per a les xiquetes i xiquets.

## GUIÓ D'ACTES

**12.00 hores. VISITA A L'ASIL DE SANT JOAQUIM,** on l'Associació Reis Mags oferirà regals a tots els ancians acompanyats d'una Comitiva Reial.

**16.00 hores. CERCAVILA** de les bandes de cornetes i tambors que participaran en la Cavalcada pels carrers del recorregut.

**16.30 hores. ENTRADA DELS CAMIONS REIALS** pels carrers habituals d'Ibi.

**18.00 hores. 'AUTO SACRAMENTAL' DE L'ADORACIÓ DELS REIS MAGS** entre l'avinguda Joaquín Vilanova i el carrer les Eres.

*Ja venen els Reixos  
per les Costeretes  
i al xiquet li porten  
unes castanyetes*

**19.30 hores. XCIV CAVALCADA DELS REIS MAGS** on desfilaran, pel recorregut habitual, la Sagrada Família, Pastors, el seguici del Rei Herodes, els Patges Reials i especialment Ses Majestats **els Reis Mags MELCIOR, GASPÀR i BALTASAR.** La Comitiva Reial farà entrada a Ibi per l'avinguda Joaquín Vilanova i iniciarà el recorregut pels carrers d'Ibi per acabar a la plaça que del Reis Mags, des d'on partiran cap arreu del món. Els Paqueters i les Paqueteres Reials del rei Baltasar, amb les seues escales i camions, repartiran joguets i regals a totes les xiquetes i els xiquets d'Ibi.

### DILLUNS, 6 DE GENER: DIA DE REIS

**11.00 hores.** Des de la Plaça dels Reis Mags es farà una cercavila acompanyada per la Unió Musical d'Ibi.

**12.00 hores. MISSA DE L'EPIFANIA,** a la parròquia de la Transfiguració del Senyor, solemne missa d'acció de gràcies, amb assistència de les autoritats locals i de l'Associació Reis Mags i la participació de la Coral Ibense.

### ORGANITZA:

Regidoria de Festes i Tradicions de l'Ajuntament d'Ibi  
Taula de les Festes d'Hivern d'Ibi

### PATROCINA:

Ajuntament d'Ibi

### COL·LABOREN:

Sonet d'Ibi  
Unió Musical d'Ibi  
Grup de Danses d'Ibi  
Associació Reis Mags  
Taller de Música i Banda del Castell Vermell  
Les persones que participen desinteressadament en la Festa

Nota: L'organització es reserva la possibilitat de qualsevol canvi en el programa d'actes, per la qual cosa es convida a visualitzar les xarxes socials oficials per evitar confusions

CARTELL GUANYADOR DEL VIII  
CONCURS DE CARTELLS DE LA CAVALCADA  
DELS REIS MAGS 2025



*Títol: "Ja estan ací"*

**Autor: Ferran Pastor Pons**





**Ajuntament d'Ibi**